Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

1921 оной ...21-нээ гарана. | № 49 (18372) | 1990 оной февралиин 28 среда | Сэн 3 мүн.

ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД ЭХИЛБЭ

ЧССР-эй Президент В. Гавел албанай хэрэгээр февралиин 26-да Москва ерэбэ.

СССР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо А. И. Лукьянов болон бусад тусхай тушаалтад Внуковын аэропорт дээрэ тэрэниие угтаа.

• • •

Президент Танигдаагүй солдадай хүүр дээрэ венок табиба.

• • •

Энэ үдэр СССР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшэ М. С. Горбачев Кремль соо В. Гавелтай уулзаба. Совет-чехословакиин олоной хабаадалгатай хөөрэлдөөнүүд үдэhөө хойшо болобо. Совет талаhаа — В. А. Крючков, Ю. Д. Маслюков, Э. А. Шеварднадзе, Д. Т. Язов, Чехословакиин талаhаа — ЧССР-эй Президентые үдэшэжэ ябаhан бусад тусхай тушаалтад хөөрэлдөөнүүдтэ хабаадаhан байгаа. Хөөрэлдөөнүүдэй дүнгүүдээр СССР-эй болон ЧССР-эй хоорондохи харилсаанууд тухай деклараци абтаба. Тэрэнэй текст хэблэлдэ толилогдохо.

Э. А. Шеварднадзе болон Чехословакиин гадаадын хэрэгүүдэй министр И. Динстбир ЧССР-эй газар дээрэhээ совет сэрэгүүдые гаргаха тухай совет-чехословакиин правительстванууд хоорондын хэлсээндэ гараа табиба.

Чехословакиин гүрэниие толгойлогшын хүндэлэлдэ совет хүтэлбэрилэгшэдэй үмэнэhөө сайлалга эмхидхэгдээ.

(ТАСС)

СССР-эй Верховно Соведэй гурбадахи сесси

АЖАБАЙДАЛhАА ҮНДЭhЭТЭЙ ХУУЛИНУУД

СССР-эй Верховно Соведэй гурбадахи сесси худэлмэреэ февралиин 26-да Кремль соо үргэлжэлүүлбэ. Палатануудай үглөөнэй заседанинууд ами амяараа болобо.

Онсо байдалые хуулиин ёhоор хангаха гурим тухай СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй табиhан Хуулиин проектые депутадууд Союзай Соведтэ хаража үзэhэн байгаа. СССР-эй юстициин министр В. Ф. Яковлев правительствын үмэнэhөө үгэ хэлэхэдээ, али бүхы общество дотор орёо хүшэр байдал ушаруулагдажа, олохон хүнүүдтэ аюул тохёолдуулхада болохо. Тиимэhээ энэ талаар хуулиин проектые баталан абаха шухала. hүүлэй үеын бодото байдал иимэ үйлэ хэрэгүүдээр баян юм. Элдэб түхэл шэнжэтэй, уршагта үйлэ хэрэгүүд болоно. Эдэнэй адресууд булта мэдээжэ: Чернобыль болон Спитак, Фергана болон Нагорно Карабах, Баку болон Душанбе. СССР-эй Конституци онсо байдал тогтоохые хараалдаг гээшэ. Гэбэшье гурим ёho, энээнтэй нягта холбоотой хэмжээнүүдэй үндэhэ hуурииe, тэрэнэй удхые лаб хангаха арга олгоhон хуули баталагдан абтаадүй байhаар. Энээнhээ уламжалан, засагай, болон хүтэлбэрилгын зургаанууд шууд сэхэ ябуулгануудые бэелүүлжэ шаданагүй, үгышье гэбэл, хангалтагүй хэмжээнүүдые хэрэглэнэ.

Ниитын ажабайдалые гуримшуулан hайжаруулха, хүн зоной ажаhуудалые хангаха, ниитын гурим тогтоохо талаар нүлөө ехэтэй хэмжээнүүдые хойшолуулашагүйгөөр баталан абаха арга боломжонуудые хангаха гээшэ хуулиин гол зорилго болоно.

Хуулиин, хуули ёhоной ба гурим жураамай асуудалнуудай талаар комитедэй үмэнэhөө депутат Ю. В. Голик Хуулиин проект тушаа ажаглалтануудые хэлэhэн, дурадхалнуудые оруулhан байгаа.

Союзна болон автономито республикануудай, автономито областьнууд ба округуудай социальна, экономическа хүгжэлтын асуудалнуудай талаар Национальностьнуудай Соведэй комиссиин түрүүлэгшэ Э. Й Вилкас проектын гол онсо шэнжэнүүд тухай депутадуудта мэдээсэхэдээ, тэрэнэй гол бодомжодо эрид шууд хубилалтанууд болоо гэжэ тэмдэглээ. Шэнэ акт союзна болон автономито республикануудай эрхэнүүдые лаб хангажа шадахагүй байна. Совет Федерациин субьектнүүдэй шэнэ экономическа харилсаануудые тодорхойлhон хуулита хэмжээнүүдые тогтоохые тэрэ дурадхаа.

(ТАСС).

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ЗАСЕДАНИ

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй ээлжээтэ заседани боложо, «РСФСР-эй, Буряадай АССР-эй болон нютагай Соведүүдэй арадай депутадуудай hунгалтада бэлэдхэлэй ябаса тухай» асуудалые зүбшэн хэлсэбэ. Республикын Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь А. С. Берещинов мэдээсэл хээ. Хаа хаанагүй hунгалтада бэлэдхэл эршэмтэйгээр ябуулагдана, мүнөө арадай депутадуудта кандидадууд hунгагшадтаяа уулзалгануудые хэнэ. Эдэ уулзалганууд февралиин 28-да дүүрэхэ.

Дээд дээрэ хэгдэhэн багсаамжалгануудай үндэhөөр РСФСР-эй арадай депутадуудай hунгалта үнгэргэхэ олонхи hунгуулиин округуудта, Буряадай АССР-эй арадай депутадуудые hунгалта үнгэргэхэ hунгуулиин округуудай хахад шахуу хубидань дахинаа дуугаа үгэлгэ, зарим округуудта дахинаа hунгалта үнгэргэхөөр хараалагдана. Энээнэй тула нэмэлтэ мүнгэ зөөри хэрэгтэй болохо байhаниинь элитэ. Энээндэ эртээнhээ бэлдэхэ хэрэгтэй гэжэ А. С. Берещинов тэмдэглээ. Верховно Соведэй Президиум саарhа бэдэржэ олохые, бусад асуудалнуудые шиидхэхые оролдожо байна.

Улаан-Үдэ хотодо hунгалта үнгэргэлгэдэ бэлэдхэлэй худэлмэриин ямараар үнгэргэгдэжэ байhан тухай городой hунгуулиин комиссиин секретарь Л. А. Кейзерова хөөрэбэ. Бүхы 135 окружной hунгуулиин комиссинууд түсэбэй ёhоор хүдэлнэ. Арадай депутадуудай городской Соведтэ 447 кандидат дэбжүүлэгдээд, hунгалтын урда тээхи тэмсэлдэ хабаадана. Зарим предприятинуудта олониитын дунда асуултануудые үнгэргэлгөөр арадай депутадта кандидадууд дэбжүүлэгдэhэн байгаа. Иимэ түхэл шэнжэ яhала hайн талаяа харуулаа. Эдэ бүгэдын ашаар 90 хүдэлмэришэд, 124 эхэнэрнүүд городской Соведэй арадай депутадуудта кандидадуудаар дэбжүүлэгдэhэн байха юм.

Городской hунгуулиин комисси эдэбхитэйгээр хүдэлнэ. 11 заседани үнгэргэгдэжэ, hунгуулиин кампаниин олохон орёо шухала асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэhэн байгаа. Комисси арадай депутадуудта кандидадуудта горитой ехэ туhа хүргэнэ. Депутадай мандадта хүртэхые хүсэhэн хүн бүхэндэ тайлбарилалтын материалнуудые бэлдэhэн байгаа. Тэдэнэртэ туhаламжа үзүүлхэ бүлэг городской Соведэй хүтэлбэрилэгшэдтэй уулзалгануудые эмхидхэбэ. Эмхидхэгдэhэн hунгагшадай клубуудта 300 гаран уулзалга болоо.

Муйскын район нёдондо жэлэй hүүл багта байгуулагдаhан гээшэ. Ушар иимэhээ hунгуулиин кампаниие ябуулгада тодорхой бэрхэшээл түбэгүүдэй ушаруулагдажа байhаниинь элитэ. Теэд тэдэ хайшан гэжэ, яажа зайсуулагданаб? Муйскын районой Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ А. И. Зенченкын хэhэн тоосооноhоо Президиумэй гэшүүд ехэ юумэ мэдэжэ абаба.

Гэбэшье дутуу дунданууд үшөөл бии байна, тусхайлбал, агитколлективүүд үшөөл hайнаар хүдэлнэгүй. Республикын Верховно Соведэй Президиум тогтоол баталан абахадаа арадай депутадуудай hунгалта үнгэргэлгэдэ бэлдэхэ талаар эмхидхэлэй хүдэлмэреэ эдэбхижүүлхыень Муйскын районно Соведэй гүйсэдхэхэ комитедые уялгаба.

Президиумэй заседани дээрэ республикын зарим министерствэнүүд болон албан зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдэй тоосоонууд шагнагдаа. hунгалтын үдэр заха холын нютагуудта вертолёдуудые эльгээхээр хараалнабди гэжэ Улаан-Үдын авиапредприятиин командир А. П. Абашеев элидхэбэ. Командирнууд дежурлажа, тохёолдоhон бүхы асуудалнууд дээры түргөөр шиидхэгдэхэ байна.

Мүнөө оршон байдал орёо хурса, түбэг бэрхэшээлтэй боложо байна. Жэл урда тээхитэй сасуулхын аргагүй гэжэ республикын дотоодын хэрэгүүдэй министр С. Ф. Иванов үгэ хэлэхэдээ тэмдэглээ. Эдэ бүгэдын ямар ушар шалтагаантай байhые тэрэ харуулба. Ажалша коллективүүдтэ хүмүүжүүлтын хүдэлмэриин hуларуулагдаhан ушар эдэнэй гол шалтагаануудай нэгэниинь болоно. hогтуугаар хэгдэдэг гэмтэ ябадалнуудай ургажа байhаниинь hанаа зобооно.

hунгалтын үдэр худалдаа наймаанай предприятинуудай ямараар хүдэлхэ байhан тухай, hалбариие хүгжөөлгын гол зорилгонууд тухай Буряадай АССР-эй худалдаа наймаанай министр Г. К. Скрябиков хөөрэбэ. hүүлэй үедэ худалдаа наймаанай талаар олон тоото асуудалнууд гаража, хүн зониие хангалгада ехэ бэрхэшээл түбэгүүдые ушаруулна.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. К. Шомоев заседани дээрэ үгэ хэлэхэдээ, энэ жэлдэ hунгуулиин кампани урда урдынхиhаа демократиин үндэhэ hуури дээрэ, олондо мэдээсэлгын оршон байдалда үнгэржэ байна гэжэ мэдүүлхэ зууреа, hунгалта болотор үлэhэн саг соо Соведүүдэй шиидхэхэ ёhотой зорилгонуудые тогтооhон байгаа.

«Буряадай АССР-эй Верховно Соведүүдэй гэшүүдэй мэргэжэл дээшэлүүлгын классуудые олгохо тухай» асуудал заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ. Энэ асуудалаар Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ баталагдан абтаба.

Республикын ажабайдалай бусад зарим асуудалнууд заседаниин үзэмжэдэ табигдаhан байгаа.

...ПАРТИЙНА БАЙГУУЛАЛТЫН БА КАДРОВА ПОЛИТИКЫН ...УДАЛНУУДАЙ ТАЛААР КПСС-эй ЦК-гай КОМИССИДА

...орohон, олониитэдэ мэдээсэл тараадаг хэ...эгдэhэн дурадхалнуудые согсолходоо, Пар...тиин ба кадрова политикын асуудалнуудай талаар КПСС-эй ЦК-гай комисси «КПСС-эй XXVIII съездэ делегадуудые hунгалгын гуримай» проект бэлдэбэ. Саашадаа хэгдэhэн ажаглалтануудые, оруулагдаhан дурадхалнуудые хараада абажа, тус проект КПСС-эй ЦК-гай болохоёо байгаа Пленумэй үзэмжэдэ табигдаха байна.

ПРОЕКТ

...ПСС-эй XXVIII СЪЕЗДДЭ ДЕЛЕГАДУУДЫЕ hУНГАЛГЫН ГУРИМ

...организацинуудта ябуулжа шадахэ байна.

Делегадуудые hунгалгын гуримhаа дулдыдуулагдажа, дэбжүүлэгдэhэн кандидатуранууд районно, городской партийна конференцинүүд дээрэ зүбшэн хэлсэгдэхэ зэргэтэй. Тиихэдэ райондо гү, али городто КПСС-эй гэшүүдэй хамтын тоо, хэдэн дурадхалнуудые оруулха арга хараада абтадаг. Ямар нэгэн кандидадуудта үзүүлэгдэдэг үргэн ехэ, эдэбхитэй дэмжэлгэ хараада абтаха. Суглаанууд болон конференцинүүд дээрэ кандидатурануудые дэбжүүлхэ шиидхэбэринүүд хабаадагшадай үзэмжөөр нээмэл гү, али нюусаар дуугаа үгэлгөөр баталагдадаг. Дэбжүүлэгдэhэн кандидадуудай список толилогдодог.

Партийна организацинуудай байдалhаа, тэдэнэй ажал ябуулгаhаа уламжалан, коммунистнуудай hанал бодолые хараада абажа, областной, хизаарай партийна организацинуудай, союзна республикануудай компартинуудай пленумүүдэй КПСС-эй XXVIII съездэ делегадуудые hунгалгын гуримые тодорхойлхо байна. Тиихэдэ партийна нэгэ мандадтай ба олон мандадтай hунгуулиин округуудта делегадуудые сэхэ hунгаха hунгалта үнгэргэхэ арга боломжонууд бии.

Нэгэ мандадтай hунгуулиин округуудта hунгалта үнгэргэлгэ. Энэ ушарта пленум КПСС-эй XXVIII съездэ делегадуудай hунгалта үнгэргэхэ комиссиие hунгадаг. Партийна эхин организацинуудай, партиин райкомуудай, горкомуудай дурадхалаар, партийна байгуулалтые ба КПСС-эй ЦК-гай баталhан түлөөлэлгын хэм хэмжээнүүдые хараада абажа, комисси партийна hунгуулиин округуудые байгуулдаг. Округууд хэдэн районно (городской) партийна организацинуудые нэгэдүүлжэ болохо. Окружной hунгуулиин комиссинууд округуудта байгуулагдадаг.

Окружной hунгуулиин комисси партийна эхин организацинуудта hунгалтануудые үнгэргэлгын хойноhоо хинадаг, съездын делегадуудта кандидадуудтай коммунистнуудые танилсуулхын тула таарамжатай байдал байгуулдаг, округ дотор hунгуулиин бюллетениин текстые баталдаг, бюллетеньнүүдые бэлдэжэ, тэдээгээр партийна эхин организацинуудые хангадаг, округ дотор hунгалтын дүнгүүдые тодорхойлдог.

КПСС-эй XXVIII съездын делегадые hунгаха талаар нюусаар дуугаа үгэхын тула округой партийна эхин организацинуудта дэбжүүлэгдэhэн бүхы кандидатуранууд, хэдэн районуудые (городуудые) нэгэдүүлдэг округуудта районно (городской) партийна конференцинүүдэй дэмжэhэн кандидатуранууд бюллетеньдэ оруулагдадаг.

hунгуулиин округой оршондо съездын делегадые hунгаха талаар нюусаар дуугаа үгэлгэ партийна эхин организацинуудта (эхин организацинуудай эрхэнүүдтэй цеховэ партийна организацинуудта) үнгэргэгдэдэг. Иимэ зорилготойгоор тэдэнэр тоололгын комиссинуудые hунгадаг. Энэ эмхиин бүридхэлдэ ородог коммунистнуудай списогүүдэй үндэhөөр районно, городской партийна конференцинүүд делегадуудые hунгаха hунгалтые мүн лэ иимэрхүүгээр үнгэргэдэг.

Хэрбээ округой КПСС-эй гэшүүдэй хахадhаа дээшэнхи хубиин тэдээндэ хабаадаа гээшэ haань, hунгалта үнгэргэгдэhэндэ тоологдодог. hунгалтада хабаадагшадай хахадhаа дээшэнхи хубиин дууе кандидадуудай нэгэнэйньшье абажа шадаагүй округуудта нэгэдэхи турта эгээл олонхиин дууе абаhан хоёр кандидатураар дахинаа дуугаа үгэлгэ үнгэргэгдэдэг.

Партийна комитедэй пленум дээрэ байгуулагдаhан комисси КПСС-эй XXVIII съездэ делегадуудые hунгалгын дүнгүүд тухай областной, хизаарай партийна конференцидэ гү, али союзна республикын Компартиин съездэ элидхэдэг. Хэрбээ округ дотор hунгалта үнгэргэгдөөгүй гэжэ тоологдоо гээшэ haань, мүн дахинаа дуугаа үгэлгын hүүлээршье дэбжүүлэгдэhэн кандидадуудай нэгэнэйньшье шухала дуу абажа шадаагүй haань, КПСС-эй съездэ областной, хизаарай партийна организаци, союзна республикын Компартиин съезд КПСС-эй XXVIII съездэ делегадые сүлөө мандадта сэхэ hунгадаг.

Олон мандадтай hунгуулиин округуудаар hунгалтанууд. Энэ ушарта районно, городской партийна конференцинүүдэй дэмжэhэн бүхы кандидатурануудые пленум хаража үзэдэг, областиин, хизаарай, республикын бүхы партийна организацинуудта КПСС-эй XXVIII съездын делегадуудта кандидадуудай ниитэ нэгэн список баталдаг. КПСС-эй XXVIII съездын делегадуудые hунгаха hунгалта үнгэргэхэ талаар областной, хизаарай, республиканска комисси пленум байгуулдаг.

Кандидадуудай список хэблэлдэ толилогдодог, тиихэдэ тэдэнэй хүн бүхэнэй намтарай богони мэдээнүүд заагдадаг. Энэ списогэй үндэhөөр комисси нюусаар дуугаа үгэлгэдэ хэрэглэгдэхэ бюллетень баталдаг, хэрэгтэй тоотой бюллетеньнүүдые бэлдэжэ, партийна эхин организацинуудта дуугаа үгэлгые эмхидхэхэ партиин райкомуудта, горкомуудта тэдэниие эльгээдэг. Энэ зорилгоор партиин райкомууд, горкомууд тоололгын комиссинуудые байгуулдаг. Партийна эхин (цеховэ) организацинуудта тоололгын комиссинууд мүн байгуулагдадаг.

Партийна комитедэй пленумэй байгуулhан комисси дуугаа үгэлгын дүнгүүд тухай областной, хизаарай партийна конференцидэ, союзна республикын компартиин съездэ элидхэдэг. Хэрбээ дуугаа үгэлгэдэ областной (хизаарай) партийна организациин, союзна республикын компартиин бүридэлэй хахадhаа ехэ хубиин хабаадаhан байгаа haа, hунгалта болоо гэжэ тоологдодог.

hунгалтын болоогүй гү, али сүлөөтэй мандадуудай үлэhэн ушарнуудта областной, хизаарай партийна конференци, союзна республикын компартиин съезд дээрэ делегадые сэхэ hунгадаг.

Олон мандадтай hунгуулиин округууд районно (городской) партийна организациин бүлэгүүдээр байгуулагдажа болохо. Энэ ушарта тэдэнэй туд бүхэндэ окружной hунгуулиин комиссинууд байгуулагдадаг.

Партиин обкомой, крайкомой пленумэй, союзна республикын компартиин ЦК-гай шиидхэбэреэр КПСС-эй ЦК-гай тогтооhон түлөөлэлгын нормодо коммунистнуудайнь тоогой таараhан гү, али үлүү байhан партийна эхин организацинуудта съездын делегадуудые сэхэ hунгаха эрхэ олгожо болохо. Иимэ ушарта партийна организаци нэгэ мандадтай гү, али олон мандадтай hунгуулиин округ болохо байна. Областной, хизаарай партийна организацинуудhаа, союзна республиканууудай компартинуудhаа КПСС-эй XXVIII съездын делегадуудай хамтын тоодо hунгагдаhан делегадууд оруулагдадаг.

КПСС-эй хүсэндөө байгаа Уставай ёhоор областной, хизаарай партийна конференцинүүд болон союзна республиканууудай компартинуудай съезднүүд дээрэ нюусаар дуугаа үгэлгөөр партиин съездэ делегадуудые hунгажа болохо. Хэрбээ иимэ гуримай баталан абтаа haа, hунгалтада демократи ехэ үргэнөөр бэелүүлэгдэхэ зэргэтэй. Энэ ушарта партийна эхин организацинуудhаа дэбжүүлэгдэhэн ба районно (городской) партийна конференцинүүдэй дэмжэhэн кандидадуудай дундаhаа али нэгыень шэлэхэ гуримаар hунгалта үнгэргэгдэдэг.

КПСС-эй мүнөө хүсэндөө байгаа Уставhаа ондоо юумэнь гэхэдэ, дуугаа үгэлгын дүнгүүдые тодорхойлходоо, бусад кандидадуудта орходоо эгээл олон дуу абаhан, тиихэдээ дуугаа үгэлгэдэ хабаадаhан КПСС-эй гэшүүдэй, конференциин, съездын делегадуудай хахадhаа ехэ дуу абаhан кандидадуудые КПСС-эй XXVIII съездын делегадуудаар hунгагдаhанда тооложо болохо байгаа.

Совет Армиин, Далайн-Сэрэгэй Флодой, дотоодын ба хилын харуулай сэрэгүүдэй партийна организацинуудhаа КПСС-эй XXVIII съездэ делегадуудые hунгаха гуримда хубилалтануудые оруулха хэрэгтэй болоно. Урдань тэдэнэр территориальна партийна организацинуудай делегадуудтай хамта hунгагдадаг hэн. Энэ удаа сэрэгэй округуудай, флодуудай, нэгэдэлнүүдэй, Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй, дотоодын сэрэгүүдэй управленинүүдэй болон хилын харуулай сэрэгүүдэй округуудай партийна конференцинүүд дээрэ тэдэниие сэхэ hунгаха гэжэ дурадхагдана. Хилын саана байhан Совет Армиин, Далайн-Сэрэгэй Флодой частьнуудай партийна организацинуудта байдаг коммунистнууд тухай хэлэхэ болоо haа, тэдэнэр урдынхидал сэрэгэй соединенинүүдэй партийна конференцинүүд дээрэ XXVIII съездын делегадуудые hунгаха болоно. Тиихэдээ коммунистнууд-сэрэгэй алба хаагшад территориальна конференцинүүдэй, союзна республиканууудай компартинуудай съезднүүдэй хүдэлмэридэ хабаадаха байна. Тэдэнэр зохихо партийна органуудые hунгаха ба өөhэдөө hунгагдаха аргатай, гэбэшье территориальна партийна организацинуудhаа КПСС-эй съездэ делегадуудые hунгаха hунгалтада хабаадахагүй.

Хилын саана хүдэлдэг совет эмхи зургаануудай партийна организацинуудта Москва хотодо үнгэргэжэ болохо партийна конференци дээрэ съездын делегадуудые hунгаха арга боломжо олгобол, зүйтэй байха.

КПСС-эй XXVIII съездэ делегадуудые hунгаха талаар дурадхагдаhан гуримые партийна бусад съезднүүд болон конференцинүүдтэ делегадуудые hунгалгада хэрэглэжэ болохо гэжэ комисси hанамжална.

Партиин түбэй органуудай бүридэлдэ кандидатурануудай талаар партийна организацинуудэй hанамжануудые хараада абан зохёогдоhон дурадхалнуудые областной, хизаарай, партийна конференцинүүд, союзна республиканууудай компартинуудай съезднүүд КПСС-эй XXVIII съездын нэрээр эльгээхэ гэжэ мүн лэ тогтоохо байгаа.

Партийна байгуулалтын ба кадрова политикын асуудалнуудаар КПСС-эй ЦК-гай комисси.

МАНДАДАЙШЬЕ ТҮЛӨӨ БЭШЭ

Үдэр ошохо бүри hунгалтын болзор ойртоно. Энээнтэй дашарамдуулан, депутадта кандидадууд hунгалтын урда тээхи ажал ябуулгаяа эршэмтэй бэелүүлнэ. Жэшээлхэдэ, haяшаг Агын районой «Сельхозхимия» нэгэдэлэй коллектив hунгуулиин Амидхаашын 1-дэхи округhоо Соведэй арадай депутадта кандидадууд, Агын засабарилгын-техническэ предприятиин директор Цыдып Цыренжапович Цыбиков, Агын дасанай шэрээтэ лама Золто Дармабазарович Жигмитов гэгшэдтэй уулзабад.

Окружной Соведэй арадай депутадта кандидат З. Д. Жигмитов hунгалтын урда тээхи өөрынгөө платформо тухай хөөрэнэ:

— Би политикшье, экономистшье, тиихэдэ тиитэрээ лектор бэшэб. Би — санаартан, шажанай түлөөлэгшэ гээшэб. Тиимэhээ би айхабтар ехэ ажал хэрэг бэелүүлхэ арга шадалтай байhан тухайгаа хэлэхэ аргагүйб. Би үдэр бүриингөө ажал ябуулгада хүнэй сэдьхэл бодолые арюун сэбэр болгохые, тэдэниие hайн hайханда уряалхые оролдодогби. Тиимэhээ минии hунгалтын урда тээхи платформошье гол түлэб энэл асуудалда зорюулагданхай.

Зүгөөр, платформотойнь дүтөөр танилсахада, тэрэнь гансашье хүнэй сэдьхэл бодолдо зорюулагданхай бэшэ. Жэшээнь, мартагдажа байhан ёho заншалаа, түрэлхи хэлээ хүгжөөлгэдэ депутадта кандидат ехэ анхарал хандуулха байна. Гадна округой экономикын хүгжэлтэдэ, нютагай ажахын тоосоо дэлгэрүүлгэдэ али болохоор хабаадалсаха. Үйлэдбэриие түргэдхэхэ зорилгоор манай эндэ хамтын предприятинуудые байгуулха дуратайшуулые Ази түбиин оронуудта олохо, соёлой-этнографическа комплексын барилгые түргэдхэхын түлөө Хитад, Түбэд оронуудай урэн дархашуулые оруулхэ талаар ажал ябуулха байна. Жэл бүри Амидхааша hууринай 2 түлөөлэгшэдые hурахаар хариин гүрэндэ эльгээхын хажуугаар, тэдэнэй гаргашыень дасандэ даалгаха. Хилгэндын аршаанда Агын дасанай хүсөөр үбгэд, хүгшэдэй амарха газар байгуулха, Амидхааша hууриниие болбосон түхэлтэй болгохо хэрэгтэ мүнгэн зөөри олохо тухай тэрэнэй платформо соонь бэшээтэй.

hүүлээрнь нүхэр Цыбиков өөрынгөө платформотой сугларагшадые танилсуулба:

— Би хүдөө ажахын ажалшан тула, гоёор үгэ хүүр хэлэжэ шадахагүйб. Гансал та бүгэдэндэ найдуулан хэлэхэ юумэмни гэхэдэ, минии hунгалтын урда тээхи программа манай hууринай хүн зондо зорюулагданхай. Ушар юуб гэхэдэ, манай hуурин Ага тосхоной бүридэлдэ оробошье, ажаhуудалай, социальна хүгжэлтын талаар ехэ гээгдэнги. Тиимэhээл энэ дутагдал минии hанаа үнинэй зобоодог.

Үнэхөөрөө, окружной Соведэй арадай депутадта кандидат Ц. Цыбиковэй платформо дотор Амидхааша hуурииниие болбосон түхэлтэй болгохо талаар горитой зорилгонууд табигдана. Жэшээлхэдэ, хойшонхи 2 жэл соо хүүгэдэй саад барюулха ажал ябуулхэ. Ерэхэ жэлhээ соёлой-спортивна комплексын барилга эхилхэ. haяын болзорто эд бараанай магазин барюулха байна. Мүн hууринай үйлсэнүүдые асфальтаар хушаха, сэсэрлиг саад байгуулха тухай платформо соонь заагдана. Томохон ажахын хүтэлбэрилэгшэ тула, удаадахи хэлаанда анхарал хандуулан, түрэл hургуулидаа туhа хүргэхэ зорилготой.

Би депутадта кандидадуудай платформын гол зорилгонууд тухай хөөрэбэб. Бодото демократиин оршондо hунгалтада бэлэдхэлэй ажал ябуулгын үнгэржэ байхада, депутадта кандидадуудай тэдэниие дэбжүүлэгшэдэй этигэл найдабарида харюусалга ехэтэйгээр хандадаг болоhыень тэдэнэй hунгалтын урда тээхи платформо гэршэлнэ. Эдэнэр hунгагшадтаяа уулзахадаа, гансал депутадай мандат ямаршье аргаар абаха гэhэн хүсэл эрмэлзэлтэй бэшэ, харин нютаг нугынгаа хүн зондо шадаха зэргээрээ туhа хүргэхэ зорилготой байhанаа мэдүүлбэд. Зүгөөр, hунгуулиин Амидхаашын 1-дэхи округhоо окружной Соведэй арадай депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэhэн эдэ хоёр нүхэрнай хэн нэгэнэйнгээ депутат болоходонь, нүгөөдэнь тэрээндээ туhалхаар бэлэн. Ушарынь эдэнэр хоюулаа нэгэл, дэмбэрэлтэ хэрэгэй түлөө тэмсэлдэ жагсаа бшуу.

Б. ГАРМАЖАПОВ,
манай корр.

...АХЯАНУУДЫЕ ҮГЭНЭ

саараа болоhон хүгшэдтэ туhаламжа үзүүлжэ байха жэсэ бии болгохын түлөө оролдохэб. Байгаалиие хамгаалха, ойн модоной баялигые эдлэхэ талаар район соогоо шанга хиналта тибахаб, үгышье haа, заповедник бии болгохо ёhотойбди гэбэ.

«Агропромстройн» хүтэлбэрилэгшэ нүхэр Д. Ш. Шагдаров Зэдын комбинадта хүдэлмэрилжэ байха үедөө Михайловка тосхондо дунда hургуули, Санагада үхибүүдэй саад, РАПО-гой ажалшадта гэр барихадань, хилээмэнэй заводой цехые hэльбэн үргэдхэхэдэнь туhалhан байна. Ажалдаа эрхим амжалтатай байhанайнь түлөө «Буряадай АССР-эй габьяата барилгашан» гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдоhон юм гээд тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Буряадые бодото дээрэнь автономи болгохо хуули гартахадань хабаадалсахаб. Дээдын зургаануудай шиидхэбэринүүдые өөрынгөө ажалда гүйсэд дүүргэхые оролдохоб. Гэхэтэй хамта Соведүүдэй бээ даажан, өөрынгөө бюджедые өөhэдөө хубаарилха, хэрэглэхэ ябадалыень дэмжэхэб.

Зон, илангаяа залуушуул hүүлэй үедэ хото худар нүүжэ ябажана. Энээнэй шалтагаан гэхэдэ, район соо социальна байдал муу гээшэ. Тиимэ дээрэhээ, би социальна хүгжэлтэдэ хабаатай объектнүүдые барихадань туhалалсахаб. Захаминай ПМК-гай байрые хоёр дахин ехэдхэжэ, хирпиисэ ба бэшэшье барилгын материалнуудые үйлэдбэрилхөөр хараалхабди. Мүнөө жэлhээ Үлзг-шэн тосхондо соёлой байшантай барилга эхилхэбди — гэжэ Д. Ш. Шагдаров хэлэбэ.

Дүрбэн кандидадуудай программые шагнаhанайнгаа удаа hунгагшадай дүрбэн ондоо hанаалтай байhаниинь элирбэ. Ажалай ветеран, урдандаа багшаар хүдэлhэн Ванчик Доржиевич Доржиев үгэ абаба.

— «Мүнөө үедэ hайн саг боложо, дээдын засагай зургаанда эрхим хүбүүд, басагадаа шэлэжэ дэбжүүлхэ, hунгаха аргатай болообди. Бултадаа эрдэмтэй, бэрхэ хүтэлбэрилэгшэд, хэнииньшье хэн гэхын аргагүй. Хэниинь илажа, манай депутат болохыень hунгуулиин үдэр hунгагшаднай шиидхэнэ бэзэ. Тиигэбэшье намда өөрын иимэ hанамжа байна. Жэл бүхэндэ 10—10 үмсын гэрнүүд баригдана, эдэ барилганuудые дүүргэхын тула шифер, сонхын шэл, хадааhан гэхэ мэтын материалнууд ехээр дуталдана. 1986 ондо hуури татагдаhан hургуулиин байшан тэрэ хэбээрээ үлэшөө. Цахир тосхоной дунда hургуулида hурахыень 120 үхибүүдые үдэр бүхэндэ зөөхэ баатай болонобди. Энээнhээ гадуур, hүүлэй табан жэл соо 6—7 эрхилэгшэд, совхозой 5 директорнүүд hэлгэгдэбэ. Иимэ ябадал ямар ехэ хохидолдо оруулаа гээшэб?» Тиимэhээ тус объектнүүдые ПМК-гай барилгын түсэбтэ оруулхыень hунгагшадай зүгhөө гүйнаб,— гэжэ тэрэ хэлээ.

Уулзалгын үедэ депутадта кандидадууд hунгагшадай зүгhөө орохон захяануудые анхаралдаа абахабди гэжэ найдуулба.

Вл. ДАНЖАЛОВ.

Арадай кандидадууд

ЗОНОЙ ТҮЛӨӨ СЭДЬХЭЛЭЭ ТАБИЖА...

Россин Федерациин засаг түрын дээдэ зургаанда арадай депутадта манай кандидат болоһон Вячеслав Владимирович Мантатов 1941 ондо Эрхүүгэй областиин Эхирэд-Булгадай аймагай Холбот һууринда арбан үхибүүтэй гэр бүлэдэ түрэһэн юм. Абань колхозой болон сомоной Соведэй түрүүлэгшэ ябаа.

Һургуулияа медальтайгаар дүүргээд, Вячеслав комсомолой уряагаар түрэл колхоздоо ажаллахаар үлэбэ. Тэрэ жэлдэ дунда һургуули дүүргэһэн залуушуулһаа бүридэһэн һүү һаалиин фермэ эмхидхэгдээ һэн. Вячеслав хэдээ зэн абаряараа урэгшаа һанаатай, түрүү бодолтой, ударидаха бэлигтэй хүн. Һургуулида һураха үедөө һурагшадай комитедэй түрүүлэгшээр, колхоздошье, армидашье, университедтэшье комсомолой секретаряар һунгагдадаг һэн.

1965 ондо тэрэ М. В. Ломоносовой нэрэмжэтэ Москвагай гүрэнэй университет эрхим һайн дүүргэһэн намтартай. 1969 ондо аспирантура дүүргээд, Вячеслав Владимирович республикаяа бусажа, технологическа институдта багшаар, һүүлдэнь философиин кафедрые даагшаар ажаллаа. 1977 ондо Москвада философиин эрдэмэй докторой нэрэ зэргын диссертаци хамгаалба.

В. В. Мантатов мүнөө үе сагтай совет мэдээжэ эрдэмтэн гэхэдэ, ехэшье алдуу болохогүй гэжэ һанагдана. Зуу гаран эрдэм-шэнжэлэлгын хүдэлмэринүүдэй автор, зарим статьянуудынь хариин оронуудта хэблэгдэнхэй. Энээнһээ гадуур тэрэ хэдээ олон бүхэдэлхэйн ба уласхоорондын конгрессүүдтэ болон конференцинүүдтэ хабаадаһан байна. Эдэнэй тоодо Болгариин Арадай Республикада болоһон бүхэдэлхэйн конгрессто (1973 он), Баруун Германиин Дюссельдорф хотодо (1978 он) үнгэргэгдэһэн баһа иимэ конгрессто хабаадаһан, элидхэл хэһэн юм. 1988 оной август һарада Великобританиин Брайтон хотодо үнгэргэгдэһэн ээлжээтэ бүхэдэлхэйн конгрессто ошожо, олондо һайшаагдаһан элидхэл хэбэ.

В. В. Мантатовай эрдэм-шэнжэлэлгын гол темэ болобол, семиотикын асуудалнуудһаа эхилээд, социальна диалектикээр дүүрэдэггүй. Мүнөө үедэ тэрэ ленинскэ демократическа социализмын концепци хүгжөөлсэнэ. Байгал шадархи ажахынуудта байгаали яажа хамгаалхаб гэһэн асуудал шэнжэлдэг.

Эмхидхэлэй ба ниитын ажал ябуулгын ехэ дүй дүршэлтэй хүн юм. Улаан-Үдын Октябрьска районной депутадаар, технологическа институдай ба СССР-эй Наукануудай Академиин Сибириин таһагай Буряадай эрдэмэй түбэй партийна комитедүүдэй гэшүүнээр һунгагданхай. Буряадай Ниитын эрдэмэй институдай директорэй орлогшоор хүдэлһэн байна. «Знание» бүлгэмэй ниитын эрдэмэй секциин хүтэлбэрилэгшэ юм. 1989 оной декабрь һарада болоһон СССР-эй Наукануудай Академиин Сибириин таһагай Буряадай эрдэмэй түбэй коллективэй хамтын суглаан дээрэ президиумэй түрүүлэгшээр профессор Мантатов зууршалагдаһан байна. Түрүүлэгшын һунгалтада Мантатовһаа гадна үшөө эрдэмэй гурбан доктор хабаадаһан юм. Эндэ Мантатовай түлөө эгээл олон зон дуугаа үгөө һэн.

Үндэр засаг түрын дээдэ зургаанда шухаг үнэн хэрэгэй түлөө бэеэ үгэхөөр бэлэн, үнэн шударгы зантай, харюусалга ехэтэй, оюун ухаатай, ехэ юумэ мэдэхэ хүн тула, политическэ тэмсэлдэ дүй дүршэлтэй — иимэ шанар шэнжэнүүдтэй манай кандидат ёһотой арадай түлөөлэгшэ болохо. Демократическа үзэл бодолтой, интернационалис һаналтай, хүндэ анхаралтай — иимэл даа кандидаднай.

Республикын газетэнүүдтэ гарадаг статьянуудаарнь унша гшад ехэтэ һонирходог байна. Жэшээлхэдэ, 1985 ондо гараһан «Эрдэмэй хүгжэлтэ — программна эрилтэ» гэжэ статья соогоо филиалай дутуу дунданууды шүүмжэлээ юм. Буряадай Ниитын эрдэмэй институдай хамтын суглаан дээрэ энэ статьянь идеологическа талаараа буруу, алдуутай гэжэ нэрлэгдээд, авторынь ажалһаа гараха баатай болоо һэн. Тиибэшье саашанхи ажал хүдэлмэридөө энэ дутуу дундануудаа тэрэ гүнзэгыгөөр шэнжэлбэ.

Арадай кандидадай намтартай, абари зантайнь, эрдэмтын шэнжэ шанартайнь танилсаһанай удаа тэрэнэй программын гол түлэб удха тухайнь хөөрэжэ үгэхэ дуран түрэнэ.

Энэ программань гурбан хубиһаа бүридэнэ. Нэгэдэхи хубинь Байгал шадархи регионой ажахынуудай системые үндэһөөрнь хубилгаха асуудалнуудта зорюулагданхай. Хоёрдохи хубинь хадаа арад зоной социальна хамгаалалгын асуудалнуудта, харин гурбадахинь — бэеын элүүр энхые сахиха зорилгонуудта хабаатай.

В. В. Мантатовай тодорхойлһон платформо сооһоо нэгэ хэды тезисүүдынь дурдаад үзэхэдэ, иимэ байна:

«...Бүхы засаг Соведүүдтэ дамжуулха... Конституциин зургаадахи статьяе хаража үзэхэ... Түбэй түсэблэлгэһөө, хүтэлбэрилгэһөө ба хубаарилгаһаа арсаха... Кооперативна хүдэлөөндэ ленинскэ ёһо гуримуудые үргэнөөр дэлгэрүүлхэ... Союзна болон автономито республиканууды адли эрхэ байдалда оруулха...» Байгал далай-манай абарал гэжэ депутадта кандидат тоолоно. Юундэб гэхэдэ, Байгал аршалха хуули абтабал, нангин далай шадархи ажахы үндэһөөрөө ондоо болохо, мүнгэ алтаар һомологдохо байна бшуу.

Үндэһэ яһатанай хоорондохи харилсаанай талаар манай кандидат иимэ хараа зорилготой. Сталинска политика эндэ гүнзэгы шарханууды үлөөһэн гэжэ мэдээжэ. Эдэнэй тоодо буряад угсаатаниие гурбан автономи болгожо хубааһан ушар юролсоно. Мүнөөдөө хоёр округуудые республикатай хойшолуулангүй нэгэдүүлхэ гэһэн асуудал табиха гээшэ үрэгүй. Энэ асуудал ажалшадай һанал бодол һайса шэнжэлжэ үзэһэнэй һүүлдэ, мэгдэнгүй, шата шатаарнь дэмжэн шиидхэгдэхэ ёһотой.

Зандаран зонхилолгын системые, тэрэнэй аппарадые, һалбаринуудай министерствэнүүдые усадхаха, аппаратчигуудай ямба эрхэнүүдые хэһэхэ, тэдэниие Соведүүдэй урда тоосоотой болгохо.

Эрдэм-шэнжэлэлгын, үйлэдбэриин, педагогическа комплексүүдые байгуулха. Микрорайонуудта хүмүүжүүлгын түбүүдые бариха. Багшануудай хүмүүжүүлгын ажалай түлөө дабхар селин түлэхэ гэхэ мэтэ зорилгонууд болоно.

Хара хүдэлмэри хэдэг эхэнэрнүүдэй салин, оюутанай стипенди ехэ болгохын түлөө кандидат оролдохо зорилготой.

Тиихэдээ пенсинүүдые, стипендинүүдые, үхибүүдэй түлөө пособинүүдые тогтооходоо, аймагай коэффициентнүүдые, юумэнэй үнэ сэн хараадаа абаха ёһотойбди гэжэ тэрэ мэдүүлнэ. Хүүгэдээ гурбатай болоторнь хүмүүжүүлхын тула салинтай амаралта эхэнүүдтэ үгэхын түлөө тэмсэхэб гэжэ манай кандидат хэлэнэ.

Манай орон түрын ажалшадай 70 процент бэеынгээ энхэ элүүрые һайн болгохо зорилготой. Буряадай АССР-эй ажалшад тэдэнэй тоодо оролсоно гээшэ. Үхибүүдэй дунда үбшэлхэ ушар РСФСР-тэ орходоо, манда хоёр дахин олоор ушарна. Тиимэһээ манай кандидадай платформо соо иимэ мүрнүүд бии:

«...Гэр байрын, элүүр энхын объектнүүдэй, эдеэ хоолой, гэгээрэлэй, соёлой барилганууды үргэдхэхые оролдохоб. Тэдэнэй тоодо Октябрьска райондо хүүгэдэй поликлиникэ, спортын-соёлой комплекс, үхибүүдэй олон шэглэлтэй больница, диагноз табиха түб барюулжа үзэхэб. Энээнэй хажуугаар, технологическа институдта эрдэм-шэнжэлгын үйлэдбэриин эмхи зургаан байгуулхаб. Зүүн зүгэй медицинын һуралсалай-эрдэм шэнжэлгын уласхоорондын түбые Байгалай эрьедэ элүүр энхые хамгаалгын комплекстойгоор эмхидхэхэб. «Сэбэр агаар» гэһэн программа бэелүүлхын тула оролдолго гаргахаб...»

Арадай депутадай мандат абаа һаа, профессор В. В. Мантатов эдэ бүгэдые бэелүүлхэ шэн зоригтой, хүсэ шадалтай, ухаан бэлигтэй гэжэ һанагдана.

Д-Д. ОЧИРОВ,
философиин эрдэмэй кандидат, СССР-эй Уран зохёолшодой холбооной гэшүүн.

НАҺАНАЙНЬ ХЭРЭГ

Һунгуулиин Ахын 145-дахи округһоо Буряадай АССР-эй арадай депутадта кандидадуудаар дэбжүүлэгдэһэн зургаан хүнэй нэгэниинь тус районой «Шэнэ Саян» газетын редактор Клим Дашиевич Тулуев болоно.

Энэ нүхэрнай 1942 оной майн 1-дэ Ахын районой Орлик тосхондо түрэһэн байна. Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай хатуухан жэлнүүдтэ түрэжэ, Илалтын һүүлдэхи баһал хүнгэн бэшэ онуудта үхибүүн наһаяа үнгэргэһэн өөрынгөө үетэндэл адляар Клим Дашиевич бага балшар ябахаһаа эхилээд, хара ажалай амта танижа, үлдэхэ даарахые алил үзэһэн байна. Бүри һургуулида һурадаг ябахаһаа эхилжэ, зунай амаралтын үедэ геологи-шэнжэлэлгын партида маршрудай хүдэлмэришэнөөр хүдэлжэ эхилһэн юм. Орлигой дунда һургуули дүүргэжэ, сэрэгэй албанда татагдаа. Ёһото албаяа дүүргэжэ бусахадань, нютагайнь комсомолшууд ВЛКСМ-эй Ахын райкомой секретаряар һунгаа һэн. Эдэбхи үүсхэлтэй, оролдосотой бэрхэ хүбүүн уданшьегүй комсомолой райкомой нэгэдэхи секретаряар дэбжүүлэгдээ бэлэй. Харин 1973 онһоо районойнгоо «Малшан» (1982 онһоо «Шэнэ Саян» гэжэ нэрэтэй болоо) газетын редактораар хүдэлнэ. КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи партийна дээдэ һургуули заочноор дүүргэнхэй. Дүрбэн хүбүүдэй, нэгэ басаганай эсэгэ. Валентина Батаевна хани нүхэрынь Орлигой дунда һургуулида хүмүүжүүлэгшээр хүдэлнэ.

Ахын РСУ-гай, «Ока» кооперативай ажалша коллективүүдэй дэбжүүлһэн Буряадай АССР-эй арадай депутадта кандидат Клим Дашиевич Тулуевай намтар тухай тобшохоноор дурдахада, иимэл даа.

Харин Клим Дашиевичай һунгалтын урдахи программын тон голынь хадаа Ахын районие национальна парк болгохо гэһэн зорилго болоно. Энэ зорилгонь бодото дээрээ бэелүүлэгдээ һаа, Буряад ороноймнай үзэсхэлэнтэ һайхан булангуудай нэгэн болохо аглаг үндэр Аха нютагай байгаалиие аршалха арга боломжо олдохо гэжэ тэрэ тоолоно.

Эрдэм техникын, промышленностиин хэлэшэгүй түргөөр хүгжэжэ байһан мүнөө үедэ хүн түрэлтэнэй урда оршон тойронхи байгаалияа, бүмбэрсэг дэлхэйгээ аршалха гэһэн асуудал хээээ хэээзнэйхиһээ хурсаар гаража ерээ. Саашанхи ажабайдалдамнай энэ асуудалай тон шухала байһые дурдаһанайшье үлүүдэ болоно гээшэ ааб даа. Энээн тухай жэшээлэн хэлэбэл, холуур ошоһоной оройдоошье хэрэггүй. Юуб гэхэдэ, хүн бүхэн өөрынгөө бэе дээрэ үдэр, час бүхэндэ гэхээр энээниие үзэнэ бшуу. Хото городууд дээгүүрнай олон тоото фабрика, заводуудай үндэр хоолойнуудһаа бааяһан барбагар хара утаан, нюсэгэн болотороо ой модоёо отолуулһан заха хизааргүй дайда, зунай халуунда тахягай ойможо гарашахаар болотороо хаташадаг гол горхонууд, хайшаашье хара, хуушан хубсаһанда табигдаһан халааһан шэнги, түмэр анзаһаар хахалагдашаһан газар дайда... Юрэдөө, байгаалияа бузарлажа, тойроод байһан дайдаяа һалгааһан тухайгаа хэлэхэ, хөөрэлдэхэ болоо һаа, үдэр хоногшье хүрэхөөр бэшэ жэшээтэй болонхой гээшэл ха.

Һаял һаншагаа бууралтажа ябаһан аха нүхэдэйнгөө: «манай багахануудай ябахада гол горхонууднай хэды сэбэр, хэды гүнзэгы уһатай агша бэлэй, тала дайдаарнай хэды һайхан сэсэгүүд һалбаржа, нюдэндэ уриханаар харагдэгша һэм даа, ен гүроол, шубуу шонхор тухай бү хэлэсэе даа...» — гэлсэжэ тэрэ сагаа һанан-һанан хэлсэхыень дуулахадаа, оройдоол нэгэ үеын зоной наһан соо эхэ дайдадамнай хэды шэнээн хохидол ушаруулагдаа гээшэб гэжэ гайхалаа баран бодомжолхоор байдаг.

Харин иимэрхүү асуудалнууд Аха нютагай зондо оройдоошье хабаатай бэшэ гэжэ бүдүүзгэйгээр бодомжолхо болбол, хэлэшэгүй алдуу боложо болохо. Юуб гэхэдэ, Аха нютаг гол ехэ харгынуудһаа холошогуур оршодог, мүнөө хүрэтэр хүнэй гараар хүртөөгүй байһаар гэбэл, ехэшье алдуу болохогүй байна. Мүн лэ хэр угһаа хойшо мал үдхэжэ, агнуури эрхилжэ, энэ дайдада һууһан нютагай зон оршон тойронхи байгаалияа нангинаар сахижа шадаа.

Гэхэ зуура энэшье нютагай байгаалида хохидол оруулагдажа, баһал үнөөхи хүн түрэлтэмнай эзэн бусаар гар хүрэжэ эхилэнхэй. Жэшээ болгон, ганса хан ушар абажа харабал, һүүлэй жэлнүүдтэ Совет оронноймнай холо ойрын хото городуудһаа Аха зорижо ерэһэн аяншалагшад эндэхи байгаалида хэды ехэ хохидол ушаруулнаб? Тэдэнэй хада уула махажа, амаралтаяа үнгэргэһэн газарнуудта булаг горхонууд бузарлагдажа, алтан үндэһэ бэдэржэ, бодон гахайнуудай малтажархиһандал адли талмайнууд үлэнэ... Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, байгаалида хайра гамгүйгөөр хандалга болоно ха юм.

Эдэ бүгэдые гуримтайгаар эмхидхээ һаа, байгаалидашье хохидол ушаруулагдахагүй, хүн зон жэшээгүй олоороо һайнааршье амаралтаяа үнгэргэхэ арга боломжотой болохо байгаа. Нютагай хүгжэлтын жасада мүнгэн зөөришье ороходог һэн. Мүн тиихэдэ хариин гүрэнэй туристнуудай аяншалга эмхидхэжэ, валюташье олохо арга байна ха юм гэжэ Клим Дашиевич тоолоно.

Үглөө мүнөө «дээдын тамгатай» саарһатай болоо һаа, Ахын дайдын ойроо хүртөөгүй ой тайгые отолжо эхилхээр дугташаһан леспромхозуудшье олон.

— Манай районие национальна парк болгохо гэһэн шиидхэбэри районойнгоо гүйсэдком дээрэ абаад, республикынгаа Министрнүүдэй Соведтэ эльгээгдэнхэй, Буряадай АССР-эй Байгаали хамгаалха комитедтэ эльгээгээ һэн. Тэдэ энэ комитедэй түрүүлэгшэ И. Д. Даржаев гараа табинагүй. Юуб гэхэдэ, РСФСР-эй дүримэй ёһоор, национальна парк болгогдоһон газарта бүхы ажахын ябуулганууд болюулагдаха ёһотой болоно. Тиимэһээ энэ шиидхэбэримнай хүсэндөө ороогүй байна бшуу. Энэ ушарһаа уламжалан, һунгалтын урдахи программадаа Буряадай АССР-ые союзна республикын статустай болгохын тула оролдохоб гэһэн пункт оруулаа һэм,— гэжэ К. Д. Тулуев хөөрөө һэн.

СССР-эй арадай депутат А. Л. Ангархаев түрүүтэй Үнхэнэй районой делегаци Литвагай ССР-тэ ошожо, тэндэхи национальна паркнуудые эмхидхэхэ дүршэл шэнжэлжэ ерээд, өөһэдынгөө районие национальна парк болгохын тула ябуулга хэжэ байнхай.

— Түрэл нютагайнгаа байгаалиие аршалжа шадаа һаамнай, манда бүхы юумэн хуу байха. Байгаалиингаа бүрин бүтэн байхада, хүн зонойнай һанаан сэдьхэлшье үргэн тэнюун, хү...

ДҮТӨӨР ТАНИЛСУУЛНА

«Спецстроймеханизация» трестын барилга-хабсаралгын 1-дэхи управлениин хүдэлмэришэд ба алба хаагшадай коллектив һунгуулиин 8-дахи округһоо Октябрьска районно Соведэй арадай депутадта кандидадаар слесарь-моторист Иван Дмитриевич Чумагые дэбжүүлһэн байна.

Иван Дмитриевич бэрхэ мэргэжэлтэ байхаһаа гадна, ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаададаг: олоной дунда мэдээжэ, хүндэтэй болоһон юм. Тэрэ барилга-хабсаралгын 1-дэхи управлениин партийна бюрогой секретариин орлогшо байхаһаа гадна, трестын парткомой гэшүүнээр һунгагдаһан байна.

— Хэрбээ намайе арадай депутадуудай районсоведэй депутадаар һунгаа һаань, һунгагшадайнгаа захяануудые дүүргэхын тула бүхы бэлиг шадабаряа элсүүлхэб, һунгагшадай этигэл найдабариень харюулхын түлөө оролдохоб, — гэжэ нүхэр Чумак хэлээ һэн.

Мүн энэл округто гадар хубсаһанай фабрикын партийна организациин секретарь Людмила Николаевна Гурова арадай депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдээд байна. Хэнииинь эндэ илажа гараха б, даб дээрэ хэлэхын аргагүй. Депутадай мандадай түлөө тэмсэл үргэлжэлһөөр. Мүнөө эдэнэр һунгагшадтаяа уулзалга үнгэргэхэдөө, өөһэдынгөө зорилго, түсэбүүдтэй дүтөөр танилсуулжа ябана. Зүгөөр һунгагшад хэнэйнь түлөө дуугаа үгэхээ өөһэдөө шүүжэ, шүүмжэлжэ үзэхэ болоно.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: И. Д. Чумак.

В. ПЛУТТЫН
фототекст.

НАЙДАЛЫЕНЬ СОХОМ ХАРЮУЛХА

— Эхэнэрнүүд эрэшүүлтэй адли эрхэтэй гэжэ Конституци соомнай хэлэгдэдэг гээшэ. Тиимэшье юм бэзэ. Тэрэниие би буруушаанагүйб. Хэды тиимэшье һаань, бодото байдалһаа абажа харахада, үйлэдбэридэ хабаададаг хубииингаашье, эрдэм һургуулиингаа талааршье бүһэтэй нүхэдһөө дутуу бэшэ аад, ажахы эрхилэлгэдэ хүтэлбэрилхы тушаал эзэлдэгнай ганса манай республика соо бэшэ, мүн орон доторнай һанаанда хүрэмөөр бэшэ байдалтай. Тиимэһээ эхэнэрнүүдые хүтэлбэрилхы тушаалда эдэбхитэйгээр дэбжүүлхэ хэрэгтэй. Тиигэхын тула эхэнэрнүүдэй гэрэй ажал хүнгэн болгохо талаар эрид хэмжээнүүдые абаха ёһотойбди, — гээд һунгуулиин Ранжуровска 55-дахи округһоо Буряадай АССР-эй арадай депутадта кандидат Валентина Цырендоржиевна Дамбаин һунгалтын урда тээхи программа соогоо хэлэнэ.

Теэд, үнэхөөрөөшье, бидэ эхэнэрнүүдэй бодото байдалые һайнаар мэдэдэг лэ хүн иигэжэ хэлэхэ, энээнэй түлөө оролдожо, тэмсэжэ шадаха гээшэ. Эрэшүүлнай манаа хэды хайрлаа, дүмөөшье һаа, столой саана, илангаяа засаг түрын ендэр дээрэһээ бидэндээ шүүмжэлүүлхэ дурагүйл байдаг даа. Теэд иимэ байдалтай бидэнэй эбсэхэ хүрөө болоо. РСФСР-эй арадай депутадта кандидадаар манай Буряад оронһоо миил 6 эхэнэр дэбжүүлэгдэнхэй. Энэ тон үсөөн.

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи ниитын эдеэ хоолой управлениин начальник В. Ц. Дамбаиние бидэ Буряадай АССР-эй арадай депутадта кандидадаар дэбжүүлээд байхадаа, бүһэтэй хүтэлбэрилэгшэһөө үлүүгээр тэрээндэ найданабди. Энэ нүхэрнай хүтэлбэрилхы тушаалда арбаад жэл соо ябана. Түрэхэһөө эмхидхэхы, элсүүлхы шадабаритай В. Ц. Дамбаинай Ниитын эдеэ хоолоор управлени даадаг болоһонһоо хойшо бүхы предприятинуудаймнай ажал ябуулга үндэһөөрөө хубилна, ажалай шэнэ онол арганууд үргэнөөр нэбтэрүүлэгдэнэ. Эдеэ хоолой эрьесын түсэбтэ даабаринууд сагүргэлжэ дүүргэгдэдэг болонхой юм.

Гол түлэб эхэнэрнүүдһээ бүридэдэг предприятинуудтай управлениие хүтэлбэрилхэ гээшэ хүнгэн бэшэ. Харин Валентина Цырендоржиевнамнай ямаршье орёо асуудалнуудые зүбөөр шиидхэжэ, хүдэлмэрилэгшэдөө урмашуулжа, һайнаар хүдэлгэжэ шададаг юм. Эхэнэр хүн хүтэлбэрилэгшэ байхадаа, бүхы юумые сэдьхэлдээ дүтэ абан анхаржа, сэсэнэршье, энэрхыгээршье, тон эхэдэл адляар шиидхэдэг байна.

Буряадай АССР-эй арадай депутадта кандидат В. Ц. Дамбаинай платформо соо тобшо хэдэн пунктнууд бии. Жэшээлхэдэ, республикынгаа промышленна предприятинуудта манай һалбарида хэрэглэгдэхэ бага оньһожоруулгын хэрэгсэлнүүдые ба стандартна бэшэ түхеэрэлгэнүүдые захижа хүүлэдэг болохо, студентнүүдэй ажаһуудалай, һуралсалай, гэр бүлын асуудалнуудые шэнжэлхэ, МЖК-нуудые саашадань хүгжөөхэ гэхэ мэтэ.

В. Ц. Дамбаин өөрынгөө ээлжэ байһан тушаалай зэргээр хэгдэхэ ёһотой юумэеэ мүнөө программа соогоо зорюута оруулнагүй. Уншагшад тэрэниие ойлгожо, зүбөөр сэгнэхэ бэзэ гэжэ найданабди.

Манай кандидат эсэхэ сусахые мэдэдэггүй, эршэтэй, дорюун хүтэлбэрилэгшэ. Өөрынгөө зүб, буруухе ямаршье газарта хамгаалжа шадаха, һүбэлгэн хурса хүн юм. Иимэ хүн республикымнай засагай дээдын зургаанда эрхэ түлөөлэлгэтэйгөөр зүбшэхэ болобол, һунгагшадайнгаа найдалые харюулхань сохом.

М. КРАСИКОВА,
этигэмжэтэ нюурынь.

ПРОГРАММАНЬ ҺАЙШААГДАБА

Январь һарын энэ үдэрнүүдтэ һунгуулиин Захааминай районой 104-дэхи округһоо Буряадай АССР-эй арадай депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэһэн проектно-заһабарилгын ба барилгын «Бурятавтодор» нэгэдэлэй хүтэлбэрилэгшэ нүхэр И. С. Гринчишин Закаменск хотын ажалшадтай уулзалга хэбэ. Һунгуулиин 104-дэхи округһоо Буряадай АССР-эй арадай депутадта кандидадуудаар Захааминай тоһоной заводой директор Б. Д. Доржиев, Захааминай комсомолой организациин түлөөлэгшэ, Зэдын комбинадай конструкторска бюрогой инженер-конструктор О. И. Смолина дэбжүүлэгдээ һэн. Манай район соогуур, мүн Захаамин хотымнай харгынууд даншье һаа, муу байдалтай. Энэ талаар манай райондо тэрэнэй хүтэлбэрилдэг нэгэдэл зарим тэды юумэ хэнэ. Жэшээлхэдэ, Юхтын, Хорюугтын дабаанууд дээгүүр һүүлэй 5 жэлэй туршада шэнэ харгы гаргагдажа байна.

Нүхэр С. Н. Гринчишин үгэ абажа, өөрынгөө намтарһаа эхилээд, ажабайдал, ажаһуудал тухайгаа тобшо тэдыгээр хөөрэхэ зуураа Захааминай райондо хэгдэжэ байһан, хэгдэхэ хүдэлмэри тухай суглаа рагшадта дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгэбэ.

И. С. Гринчишинэй программа һунгагшадта нилээд һайшаагдаба. Үгэ хэлэһэн хүнүүд һунгуулиин үдэр тэрэнэйл түлөө бултадаа дуугаа үгэхыень суглаа рагшадые уряалба.

В. НИМАЕВ.

ХАЛУУН ХАҺАНЬ ОРОНХОЙ

Январь-февраль һарануудай хугасаа соо Яруунын райондо эгээл шухала кампани гэхэ гү, али хурьга абаха халуун хаһа орожо ерэдэг гээшэ. Энэшье удаа Яруунын совхозой хонин һүрэг эрхилэгшэд февраль һарын эхеэр энэ харюусалгатай хүдэлмэреэ эмхитэйгээр эхилһэн байна. Һүүлэй дүнгөөр энэ ажахыда дүн хамтадаа хоёр мянганһаа дээшэ хурьгад абтаад, гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлэгдэнэ. Мүнөө бүхы эхэ хонидой 65 процентнь түрэбэ.

Ахалагша хонишон Н. И. Тепляковой даадаг отарада эгээл олон хурьгад абтанхай. Ажахын түрүү хонишодой нэгэн мүнөө даб дээрээ зуун эхэ хонин бүриһөө 70 хурьга абаба. Ажалай ветерануу Д. Б. Бадмаева, Ч-Д. Б. Гармаев гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг бригаданууд тус тустаа гурбан зуу гаран түл абаад, бүрин бүтэнөөр томо болгоно.

К. СУДАНОВ.

Үдэр бүхэнөө—үндэр ургасада

АПРЕЛИИН НЭГЭН БОЛОТОР...

Эгээл мүнөө үедэ хабарайнгаа тарилгада түгэс бэлдэхэ гээшэ тон ехэ удха шанартай асуудал мүн. Энээниие һайн ойлгоһон Загаһатын совхозой механизаторнууд эдэ үдэрнүүдтэ габшагайгаар ажаллажа байнхай.

Тус ажахын МТМ-е даагша А. С. Натаевай хүтэлбэри доро энэ харюусалгатай хүдэлмэри эрхилэгдэдэг юм. Эдэнэр хүрьһэ элдүүрилхэ техникэеэ апрелиин нэгэн болотор заһабарилжа дүүргэхээр хараална. Эдэ техникын хажуугаар тракторнуудые, комбайнуудые бэлэн болгохо ажал үргэн далайсатайгаар ябуулагдадаг байха юм. Мүнөөдэрэй байдалаар совхозой элдэб янзын 22 сеялкэ, 100 борной, шагтагалагдадаг 8 плуг заһабарилагданхай.

Техникэ, машина заһабарилга дээрэ үнинэй механизаторнууд, совхоз соогоо урдаа хараха, жэшээ абажа ябаха хүнүүд Владимир Намсараев, Семен Цынденович Балдуев, дээдэ гарай электрогазо-гагнууршан Батодоржи Гашаринчинович Гашаринчинов, нютагай Соведэй арадай депутадта кандидат, 5-дахи разрядай токарь Егор Михайлович Карпов болон бусад нүхэд онсо шалгаран гарана.

М. ШАГДАРОВА.

Хэжэнгын район.

АГА, ОНОН нютагуудаар

ОРОЛДООД БА...

Манай округой эрхэ байдалда хони үсхэбэрилгэ харюусалгатайшье, хүндэтэйшье мэргэжэл гэжэ тоологдодог. Тиимэһээ хонишод диилэнхидээ Агын талада урдаа хараха хүнүүд юм. Хэрбээ энэ мэргэжэлээр олон жэлдэ ажаллаһан һаа, бүришье хүндэтэй байха. Үзөөнэй Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой ахалагша хонишон Цыдып Дулмаевай гэр бүлэ эгээл иимэ хүнүүдэй тоодо оролсодог. Тэдэнэр түрэл нютагтаа гушаад жэлэй туршада хонишоноор хүдэлжэ, колхозойнгоо баялиг арьбадхалсан ябанад. Эдэнэр хонишоноор ажаллаха үедөө түсэб болон абаһан социалис уялгануудаа саг үргэлжэ дүүргэдэг юм.

Цыдып Дулмаевтанай гараар 30 гаран жэлэй туршада түлжүүлэгдэһэн хурьгадыень, хайшалһань нооһыень, үйлэдбэрилһэн мяхыень согсолбол, горитойхон хэмжээнэй болохо. Ахалагша хонишон амжалта түгэс, үльгэр жэшээтэ ажалайнгаа түлөө Ажалай Улаан Тугай, Ажалай Алдар Солын гурбадахи шатын орденуудаар шагнагданхай.

Цыдып Дулмаев Уржинханда һамгантаяа үнгэрэгшэ жэлдэшье ажал дээрээ эрхим үрэ дүн туйлаа юм. Тэдэнэр зуун эхэ хонин бүриһөө 120 хурьга абаад, гээлтэ хоролтогүйгөөр зүлгэ ногоон дээрэ гаргаа һэн. Мүн гол һүрэг эхэ хонидоо бүрин бүтэнөөр, тобир хүшэтэйгөөр ондо оруулһан...

Совет орон дотор

КАЗАНЬ. Федор Иванович Шаляпинай нэрэмжэтэ оперно фестиваль тэрэнэй тоонто нютаг Казаньда үнгэргэгдөө. Ородой агууехэ дуушанай түрэһөөр 117-дохи жэлдэ тэрэ зорюулагдаһан байгаа.

Хүгжэмэй һайндэр премьерээр эхилээ һэн. М. Джалилиин нэрэмжэтэ оперо болон баледэй академическэ театрай коллектив А. Рубинштейнэй «Демон» гэһэн оперо харуулаа. Мүн тэрэшэлэн П. Чайковскиин «Пиковая дама», Н. Римский-Корсаковой «Царская невеста», Дж. Вердиин «Отелло», Ш. Гуногой «Фауст» болон бусад оперонууд харуулагдаа.

Мэдээжэ дуушад А. Ведерников, Ю. Мазурок, Д. Дашиев, Ю. Марусин, Пермиин, Ташкентын, Казаниин дуушад фестивальда хабаадагшадай дунда байлсаа. Латвиин болон Львовой оперо, баледэй театрнуудай артистнууд бүхы коллективээрээ ерэһэн байна. ГДР-һээ ба Австриһаа ерэһэн артистнууд фестивальда түрүүшынхеэ хабаадаа.

САРАНСК. Мордвагай ниислэл хотодо партиин Октябрьска райкомой һая болотор ээлжэ байһан байшангай нюур талада шэнэ гаршаг үлгэгдөө. Энэ байшан элүүрые хамгаалха городской зургаануудта дамжуулагдаа. Эндэ мэргэжэлтэд үбшэнтэниие үзэжэ эхилээ.

Горсоведэй шиидхэбэрээр ойрын сагта эндэ эмнэлгын ба элүүржүүлгын арбаад шэнэ пунктнууд нээгдэхэ юм. «Мордовмелиорация» нэгэдэл, ДОСААФ-ай обком, ВАСХНИЛ-эй туршалгын пункт болон бусад эмхи зургаанууд иимэ пунктнуудые нээхын тула байрануудые оложо үгөө юм. Энээнэй ашаар хүүгэдэй үдэрэй больница-стационар нээгдэхэ байна.

Мүнөө үедэ иимэ туһаламжа гансашье элүүрые хамгаалгын эмхи зургаануудта үзүүлэгдэнэ бэшэ. Албан зургаануудай нөөсэнүүдые социальна һалбарида хабаадуулха хэдэн программа зохёогдонхой. Эрхэтэдэй эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые сэхэ хангалгада тэдэнэй зарим хубинь шэглүүлэгдэнэ. Жэшээнь, предприятинууд болон албан зургаануудһаа хуряажа абтаһан 300 гаран телефон инвалидуудай болон ветерануудай гэрнүүдтэ тодхогдоо. Саранскда библиотекэнүүдэй хоёр филиал, за-

Нигүүлэсхы сэдьхэлэй нангин заншалаар

Н, ҮЛБЭР ХҮНҮҮДЫЕ АРАЛААР ХҮРЕЭЛХЭ

хамта пенсиин хэмжээн хубилгаджа, пенсионернүүдэй социальна талаараа аршалагдаха юм.

Иимэ хубилалтануудые дары оруулхын тула хүбиин компьютер хэрэглэгдэжэ, бүхы документүүд автомат аргаар тоолон тодорхойлогдохо. Тоолон тодорхойлхо түб районгосбесүүдтэ телетайп холбоотой болохо.

Предприяти, совхоз, колхозуудай түсэбһөө гадуур абтаһан ашаг олзоһоо абажа, хаахаангай ветерануудта, бага олзотой пенсионернүүдтэ нэмэлтэ түлбэри, нэмэлтэ хүнгэлэлтэнүүдые тогтоохо туйлаха.

Мүн лэ арбан гурбадахи табан жэлдэ үтэлһэн зоной болон инвалидуудай интернат-байшангуудай талаар республикын хэрэглэмжэ гүйсэд хангагдаха болохо. Тиихын тула һэльбэн шэнэдхэжэ, барилга хэжэ үндэһөөр тэдэнэй материально-техническэ баазань саашадаа бэхижүүлэгдэхэ.

Жэшээнь, 1994 ондо Бабушкинай сэдьхэлэй үбшэнтэнэй интернадта 150 оротой унталгын корпус, 1991 ондо Улаан-Үдэдэ ухаагаар зарим тэды үхибүүдэй 180 һууритай хүүгэдэй байшан, 1995 ондо Шэнэ-Заган тосхондо 200 һууритай психоневрологическэ интернадай гол корпус 100 һууритай мастерскойтойгоор ашаглагдаха. Энэ үеэр байһан интернат-байшангуудта гүйсэд болбосон түхэлтэй болгохо хүдэлмэри үргэлжэлхэ. Республикын бүхы районуудта предприяти, колхоз, совхозуудай мүнгөөр ветерануудай байшангуудые барилга үргэлжэлүүлэгдэхэ.

Дайнай болон ажалай ветерануудай инвалидуудай гэр байрын эрхэ байдал үндэһөөрнь һайжаруулхын тула социально-ажаһуудалай албануудай комплексэй тусхай гэр баригдаха. Жэшээнь, 13-дахи табан жэлдэ хойто үзэгэй арадуудта 25—25 һууритай ветерануудай 3 байшан, районуудта ветерануудай байха 18 квартиратай тусгаар түхеэрэгдэһэн 8 байшан, 1991 ондо Улаан-Үдэдэ 120 хүнэй байха тусгаар түхеэрэгдэһэн ветерануудай байшан баригдаха.

Социальна хангалгын албанай хүдэлмэрилэгшэдэй гэр байрын эрхэ байдал һайжаруулагдаха.

Инвалидуудай ажалда, нийтын ажабайдалда хабаадаха арга боломжонуудые үргэлжэлүүлхэ тула тэдэниие бээ зөөхэ хэрэгсэлнүүдээр гүйсэд хангаха, шанартайгаар заһабарилхые эмхидхэхэ, үйлсэнүүдтэ, эмхи зургаануудта, нийтын-соёлой зорилготой байшангуудта архитектурна тусхай түхеэрэлгэнүүдые тодхохо тухай асуудал шиидхэхэ. Улаан-Үдэдэ, Кабанскда тусхай транспорт заһабарилха, хангаха түбэй барилга хараалха.

Протез хэдэг предприятие хэрэгтэй түхеэрэлгэнүүдээр хангаха. Авиазаводто титанаар хэгдэһэн протезүүдэй тоя-деталь, узелнуудые бүтээдэг болохо гэжэ түсэблэгдэнэ.

«Аша туһа», «Социальна хангалга» гэһэн комплексно программануудые удаа дараалан бэелүүлхэ. Социальна туһаламжын отделенинүүдые бүхы республикада дэлгэрүүлхэ, үтэлһэн ганса бэе зонние, инвалидуудые гүйсэд хангаха, «нигүүлэсхы сэдьхэл» гэһэн ябуулгые 1995 он хүрэтэр үргэлжэлүүлхэ.

Республикын хүн зоние социальна хангалгада һаад болоһон зарим бэрхэшээлнүүд гэбэл, интернат-байшангуудай материально-техническэ баазань һула, энээнэй эсэстэ сэдьхэлэй үбшэнтэнэй интернадуудта орохо ээлжээндэ 200 гаран хүн зогсоно. Энэ һалбариин хүгжэлтэдэ РСФСР-эй Госпланай һомолһоһоо нютаг нютагуудта минил 10-һаа 50 процент хүрэтэр мүнгэнийнь үгтэнэ. Улаан-Үдэдэ хүүгэдэй интернат-байшангай барилгые «Жилгражданстрой» трест унжагайруулна. Бабушкинай сэдьхэлэй үбшэнтэнэй интернат дээрэ эрхилэгдэхэ барилгын эхин 1990 онһоо 1994 он хүрэтэр хойшолуулагданхай. Тиимэ болохолоороо зохихо бүхы хүниие стационарнуудта оруулха гэһэн гол зорилго удаадахи табан жэлэй эсэстэнь лэ шиидхэгдэхэ хараатай байна ха.

В. АГАЛОВА,
республикын социальна хангалгын министр.

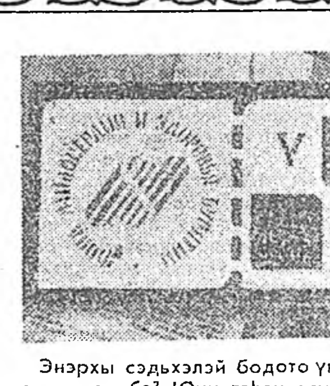

ОЛОНОЙ ТҮЛӨӨ ОРОЛДОДОГ КООПЕРАТИВ

Энэрхы сэдьхэлэй бодото үнэ сэн ямар бэ? Юун гэһэн асуудал гээшэб даа, яагаад, хэзээ, хэн тэрэниие хэмжээ юм гээд зариман уршылдаха. Харин би мэдэнэб: энэрхы сэдьхэл түхэрөөн жэлэй туршада ямаршье түлбэригүйгөөр эршэмтэй ажал ябуулһанаар хэмжэгдэнэ. Һаяхан сэдьхэл дээдэ тушаал ээлэгшэ — хотын гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо Михаил Фёдорович Платоновой элдэб янзаар, эрид шангаар хараагаа, доромжолоошье хадань, «энэрхы сэдьхэл» гэһэн гаршагаар бээ халхалаад, өөһэдөө баяжахаяа, өөрын аша туһада эдэ бүгэдые хэрэглэхээ һананат гээд хуурмагаар зэмэлээшье хадань, харанхы мунхагые хаха зуран, хүн зондо гэрэл туяаруулһанаараа хэмжэгдэнэ. Иимэл даа, энэрхы сэдьхэлэй ба элүүр энхын жасын Буряадай отделениин дэргэдэ байгуулагдаһан «Виктор» кооперативай шэг шарай.

Эхилһэн намтарынь мүн лэ һонин. Хоёр нүхэд — Владимир Витальевич Горбунов ба Виталий Дашиевич Мархаев үнгэрэгшэ жэлэй эхиндэ «Огонёк» журнал соо ядаһан тулиһан зондо туһалха зорилготойгоор гадаадын оронуудта байгуулагдаһан эмхинүүд тухай уншажа, эндэмнайшье иимэ эмхи угаа хэрэгтэй байгаа, олон үхибүүтэй гэр бүлэнүүд, инвалидууд, үндэр наһатайшуул, юрэдөө, бага мүнгэ абадаг зон өөһэдтөө хубсаһа хунаршье худалдан абажа шадахагүй байна бшуу гээд бодомжолон, тус кооператив байгуулха замдаа дээрэ дурлагдаһан мэтэ олон бэрхэшээлнүүдые дабажа гараһан байна. Иигэжэ үнгэрэгшэ жэлэй октябриин 20-до кооператив мүндэлөө. Шэнэ хэрэгтэ хододоо мүнгэн зөөри хэрэгтэй, тиимэһээ үмсын хүнгэн машинатай зуугаад жолоошод нэгэдэжэ, «Викторай» найдамтай түшэг тулгуури болоо һэн. Жолоошод хамтын суглаан дээрээ үхибүүдтэй эхэнэрнүүдые, дайнай ветерануудые, инвалидуудые түлөөһэгүйгөөр зөөхэ гээд шиидээ бэлэй. Жолоошон бүхэн һара бүри табанһаа үсөөн бэшэ иимэ хүнүүдые хэрэгтэй газартань абаашажа үгэхэ ёһотой гээд уялгалагдаһан байха.

— Хотын гүйсэдкомой шиидхэбэреэр бидэнэр бүгэдэ кооперативуудтал адли хэмжүүрэй налог түлэхөөр уялгалагдаабди. Харин бидэниие бултантай адлидхахаар бэшэ гээд тоолоноб. Энэрхы сэдьхэлэй жасын дэргэдэ байгуулагдаһан хадаа бидэнэр ядарһан хүн зониие миинтээр зөөнэ ха юмбибди. Инвалидуудай, дайнай ветерануудай, олон үхибүүтэй эхэнүүдэй, афганецуудай түлөөһэгүйгөөр манай таксинуудаар ябаха эрхэ хараалһан хоёр мянгаад талонууд мүнөө дээрэ бүтээгдээд байна. Энэ хадаа нэгэл удаа хэрэглэмжын талон юм. Эдэниие районгүйсэдкомуудай туһаламжаар дайнай инвалидуудта, ядарһан зондо тараахамнай. Тиихэдэ эндэ ямаршье хуурмаг ябадалнууд, жэшээнь, дайнай ветеран үбгэн абаһаа иимэ талонуудые шүүрэжэ абаад, таксигаар миинтээр сэнгэжэ ябаха шираг улаан хүбүүд, бү дайралдаһай гээд сэдьхэнэб. Юрэдөө, бүхы ушарнуудые уридшалан мэдэхэ, шэнжэлхэ хэрэгтэй,— гэжэ тус кооперативай түрүүлэгшын орлогшо Виталий Дашиевич Мархаев хөөрэнэ.

Таксомоторно паркһаа гадна эдэнэр Коммунистическая үйлсөөр оршодог «Колос» магазинай ара таладань подвал соо «Угаа үнэгүй эд бараан» гэжэ магазин байгуулжа, мартын 1-дэ болохоёо байгаа нээлтэдэнь мүкөө һахай һалаг бэлдэнэ юм. Тус магазин руу ороходо, зохидхоноор амяарлан үлгэһэн ехэшүүлэй, мүн үхибүүдэйшье хубсаһан харагдана. Тээ саана, тагууд дээрэ — гутал.

— Багтахаяа болиһон гү, али үшөө ондоо шалтагаанаар үмдэхэгүй хубсаһаяа хүн зон бидэндэ асарна. Энэл гэртэ ажаһуугша А. М. Лускина бидэнэрэй подвал сэбэрлэн, энэрхы сэдьхэлэй магазин байгуулха замдамнай яһала туһалаа. «Үшөө ямар магазин? Үймөөн, шууяан гараха» гээд дурагүйдэһэн зарим нэгэ хүршэнэртэеэ тэрэ хөөрэлдэжэ, һайхан сэдьхэлэй уряагаар хүдэлжэ байһыемнай ойлгуулаа, бидэндэ сай шанаад асардаг байгаа. Мүн лэ һайн шанартай хубсаһа олоор асаржа тушаагаа,— гээд хубсаһа тушаан абагша А. А. Петриф хэлэнэ.— Һайн сэдьхэлтэй хүн зон городтомнай олон гээд абаһаар лэ ойлгообди. Зарим зон нэрэ, обогоошье хэлэнгүй, олон, һайн шанартай хубсаһа асарна. Харыт даа, энэ моодно каблутай импортно хүрин туфли соо шэнэл. Ямаршье залуу эхэнэрэй һанаанда таарахал даа. Һайнаараа үлэһэн энэ сапожконууд наһажаал эхэнэртэ таатай байха бшуу. Үхибүүдэй хубсаһан олон. Эдэ бүгэдые тушааһан зоной заримыень нэрлэбэл, Г. Д. Дымбрылова, И. М. Останина, Л. Житихина, Г. Самбуева, В. П. Тербесова, Крапивина гэгшэд болоно.

Хубсаһа тушааха һанаатай зондо энэ магазинай тушаан абадаг үдэрнүүдые дуулганабди: **среда, суббото, воскресени, үглөөнэй 9 сагһаа 5 саг хүрэтэр ерэхэдэ болохо, забһарлалта 2-һоо 3 саг болотор.**

Энэ магазинһаа ямар нэгэ хубсаһа худалдан абаа һаатнай, түлэһэн мүнгэнтнай сэхэ энэрхы сэдьхэлэй ба элүүр энхын жасада дамжуулагдаха юм.

Нангин зорилготой энэ эмхиин түсэбүүд ехэ. Саарһа, хубсаһанай, түмэрэй хаядаһа дахин буйлуулжа, хэрэгтэй эд бараа гаргадаг болохо ха. Тиихэдэ эндэ ехэнхидээ инвалидуудай, ветерануудай, бага мүнгэ абадаг зоной ажал хэрэглэгдэхээр хараалагдана.

И. ГОМБОИН:

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Иимэ тэмдэгтэй такси харабал, үндэр наһатайшуул, инвалидууд, һуугты. Түлөөһэгүйгөөр такси таниие абаашаха; 2. Наймаалагша А. А. Петриф хүн зоной асарһан хубсаһа харуулна; 3. Энэрхы сэдьхэлтэй жолоошод үдэрэйнгөө түсэб хэлсэнэ.

В. ГАРМАЕВАЙ фото.

ТУСХАЙ ЖАСА ХЭРЭГТЭЙ

Баргажанай-Адагай поссоведэй дэргэдэ Инвалидуудай бүхэроссиин бүлгэмэй эхин эмхи жэл хахадай саана байгуулагдаа һэн. Абаһаар лэ мүнгэнэй дуталдаха байһаниинь элирээ. Тон түрүүн кооператив байгуулха гэжэ хэлсэбэ. Теэд тэрэнь дэмы байшаба. Нэгэдэхеэр, инвалидуудай кооперативай олзотойгоор хүдэлхын тула бүридэлдэнь адли мэргэжэлтэй 10—15 шадбаритан орохо ёһотой. Тиигээд ерэхэдэнь посёлок соо ажаһуудаг 188 инвалидай 30 хүрэтэр наһанай 11 хүн байба. Эдыл наһандаа инвалидууд бага зэргэ ажал хэхэ аргатай байдаг ха юм. Теэд тэдэнэй хахадынь — саа үбшэндэ дайрагдаһан з о н. Хоёрдохёор, Баргажанай-Адаг мэтэ ехэ посёлогуудта инвалидуудай хоорондо харилсаа тогтоохонь хүшэр, хамтаруулжа суглуулхын тула транспорт хэрэгтэй. Мүн инвалидуудай хубиин ажал ябуулга хүгжөөхэ арга боломжо хаража үзэхэдэнь, түүхэй эд яашье олдожо үгэхэгүй байба.

Теэд энэ үе соо инвалидуудта ямар туһаламжа хүргэгдөө гээшэб? Олохон асуудалнуудые шиидхэхэ һэдэлгэнүүд соoһоо оройдоол гурбаниинь бүтөө. 11 шатын инвалидууд З. Ф. Распопова, Э. М. Белокопытова гэгшэдэй квартиранууд заһабарилагдаа, 1 шатын инвалид А. С. Кауровта квартира үгтөө. Нигүүлэсхы сэдьхэл эндэ багашье үзэгдөөгүй. Жэшээнь, инвалид Кауров засаг захиргаанай бүхы шатануудые дэмы дамжаһанай һүүлээр хэһэжэ, үлэсхэлэн бэйдал соносхохо гэхэдэнь лэ квартира үгэһэн байна. Гэбэшье тэрээндэ байра үгэхэ гэжэ шиидхэбэри абаһан поссоведэй гүйсэдкомой шууд оролдолго гаргаһыень тэмдэглэнгүй байжа болохогүй. Хожомынь энэ квартирын түлөө национальна парк болон поссоведэй хоорондо сүүд болоо һэн. Тэндэ инвалидай аша туһые Инвалидуудай бүхэроссиин бүлгэмэй районно отделениин түрүүлэгшэ Вера Ивановна Паргачевская хамгаалһан байгаа.

Юрэнхыдөө ямаршье инвалидта туһа хүргэхын тула тусгаар оролдолго хэрэгтэй бшуу. Тиихэдээ зарим жэжэхэншье асуудалнуудые шиидхэхэнь хүшэр байшадаг. Тиигээдшье инвалидуудай олонхинь үндэр наһатайшуул тула ямаршье ажал ябуулгада тэдэниие эмхидхэн элсүүлхэнь бэлэн бэшэ. Энэ ушарһаа инвалидуудта туһа хүргэхэ онсо арга олохо хэрэгтэй.

Яагаад эдээндэ туһалха болоноб даа? Энээн тухай ВОИ-гай эхин эмхиин түрүүлэгшэ Игорь Витальевич Губенин бодомжолно:

— ...Хүндэ инвалидуудые абаад үзээбди даа. Предприятинууд гү, али комсомол тэдэниие шефтээ абаг лэ. Инвалидуудта мяха худалдаха тодорхой нэгэ үдэр тогтоогоо һаа, болохо байгаа. Гансашье дайнай ба ажалай бэшэ, харин бүхы шатын инвалидуудта посёлок соогоо түгэс түхеэрэгдэһэн байшан бариха хэрэгтэй. Юрэдөө бидэнэр, инвалидуудта, иимэ ехэ посёлок соо бээ бээдээ туһалалсажа байханьхүшэр. Жэшээнь, үбэлдөө би хэндэшье хүрэжэ шадахагүйб. Тиимэһээ элүүр зонһоо нигүүлэсхы сэдьхэлтэнэй бүлэг байгуулаа һаа, һайн һэн. Энэ бүлэгые хүндэ хайрада хүртөөжэ, урмашуулха шухала. Транспорт хэрэгтэйл даа. Зундаа хээрэ хүдөө гаража сэнгэхэдэ гоёл. Хээрэ гарахадаа баһа эдеэ хоол, конфетэ абахын тула мүнгэн хэрэгтэй...

Инвалидуудай сэдьхэл заһажа, һайндэрөөр амаршалхыншье тула баһал мүнгэн хэрэгтэй ха юм. «Правда Бурятии» иимэ жэшээ тухай бэшэ һэн: «Шэнэ жэлэй урда тээ Хяагтын үндэр наһатай олон хүнүүд собесэй болон нигүүлэсхы сэдьхэлтэнэй жасын түлөөлэгшэдые, социальна албанай хүдэлмэрилэгшэдые гэртээ угтаһан байна. Тэдэнэр ветерануудые амаршалаад, үдхэрүүлһэн зөөхэй, Индиин сай, шоколад, яблока гэхэ мэтэ продуктнуудые барюулаа. Эдэ бэлэгүүд нигүүлэсхы сэдьхэлтэнэй жасын мүнгөөр абтаа юм». Тус бүлгэмэй Баргажанай районно отделениин жасада мүнгэнэй байгаа юм һаа, эндэхишье инвалидуудта бэлэг барюулаа һаа, болохол байгаа. Юрэдөөл инвалидуудта тусхай жаса яаха аргагүй хэрэгтэйл даа.

В. ВОРОНИНА,
ВОИ-гай республиканска отделениин правлениин гэшүүн.

«ХҮДЭЛМЭРИШЭД ГЭЭШЭМНАЙ ХҮДЭР ЛЭ ЗОН ДАА!..»

МАНАЙ республикада энэрхы гэхэ гү, бүри тодорхойгоор хэлэбэл, нигүүлэсхы сэдьхэлэй үдэр соносхогдоо гэжэ дуулахадаа, һунгуулиин Севернэ 805-дахи округоор РСФСР-эй арадай депутадта Эхэнэрнүүдэй республиканска соведэй зүгһөө дэбжүүлэгдэһэн Д. Б. Сангажаповагай платформо гансата һанаандамни ороодхибо. Юундэб гэхэдэ, тэрэнэй бүхы программа имагтал нигүүлэсхы сэдьхэлэй асуудалнуудһаа бүридэнхэй.

Хараад үзыт даа, республика доторнай 850 үхибүүд һүүжэ-можын үбшэнтэй, ябажа шадахагүй, һуумгануд. Эдэнэй 400-гаадынь Улаан-Үдэдэ амидарна. Теэд эдэ үхибүүдтэй хэн «носолдоноб», хэн харууһалнаб? Гүүтэһэнээл-үнөөхи зоболонто эхэнүүд, һамгад!

Арадай кандидадай өөрын үхибүүн һүүлэй дүрбэн жэлдэ иимэ үбшөөр үбшэлжэ, имагтал хирург-ортопед Г. А. Краснояровай хэһэн операциин ашаар хүлтэй болоһон юм. Зүгөөр үхибүүдтэ туһалхын тула врач ямар ехэ бэрхэшээл дабаха баатай болоноб? Операци хэхэдэ, хэрэгтэй инструментнүүд дуталдадаг, тэдэниие Ленинградһаа хүлеэхэ хэрэгтэй. Теэд Г. А. Краснояров Улаан-Үдын олон тоото заводуудай али нэгэнэйнь хүтэлбэрилэгшэдэ ошожо, зохисотой инструментнүүдые бүтээжэ үгэхые гүйжа, урдань доро дохихо ушартай болодог. Юундэ?

Медицинскэ органуудай ба предприятинуудай хоорондо али алиндань туһатай хэлсээ баталуулжа, һүүжэ-можын үбшэ аргалхада, хэрэгтэй инструментнүүдые республика соогоо бүтээдэг болгохо гэһэн тусхай пункт кандидадай платформо соо оруулагданхай.

Хаанашье болоһон уулзалгануудта, илангаяа һунгуулиин Севернэ 805-дахи округһоо дэбжүүлэгдэһэн гурбан кандидадай уулзалгын болоһон Хэжэнгын, Хориин, Баунтын, Муйскын, Хойто-Байгалай районуудта Д. Б. Сангажаповагай программа олоной һонирхол татаһан байгаа. Онсолбол, Таксимодо оршодог 670-дахи СМП-гэй хүдэлмэришэд Д. Б. Сангажаповагай платформые шагнахадаа, олон юумэ асуугаад, Улаан-Үдын үншэн үхибүүдэй али нэгэ байшантай холбоо байгуулхыень гүйһан байгаа.

Мүн лэ Таксимодо байдаг 694-дэхи СПП-гэй коллективэй гэшүүд платформыень шагнахадаа, баһал сэдьхэлээ хүдэлжэ, үншэн үхибүүдтэ туһалхаар бэлэн байһанаа мэдүүлбэ.

Һүүлээрнь Хойто-Байгалай түб Северобайкальск хотодо оршодог «Ленбамстрой» ПМК-гай хүдэлмэришэд үншэрһэн гү, али хаяулһан үхибүүдэй байдал тухай дуулахадаа, тэдэндэ туһалха хүсэлөө мэдүүлжэ, хүүгэдэй нэгэ байшантай холбожо үгэхые дурадхаа.

Муйскын, Хойто-Байгалай нютагуудта болоһон уулзалгануудай һүүлээр Улаан-Үдэеэ бусажа ерэһээр лэ, арадай кандидат Д. Б. Сангажапова нэгэшье үдэр һаатангүй, үншэн, тулюур үхибүүдэй коллективүүдтэ ошожо, хүтэлбэрилэгшэдтэйнь уулзажа, БАМ-ай барилгашадай туһаламжые дурадхаа юм. Тиигэжэ Улаан-Үдын 2-дохи интернат һургуулиие (эндэ үншэрһэн. үхибүүд һурадаг) «Ленбамстройн» ПМК-тай холбохо гэжэ хөөрэлдөө. Энэ һургуулиин директор, В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Хүүгэдэй совет жасын гэшүүн В. И. Бочеев иигэжэ хэлэбэ:

— Манай счёдто мүнгэн бии. Теэд магазин ошоод, хэрэгтэй юумэеэ абаха аргагүйбди. Юумэн байхагүй. Аргатай һаань, һургуулидаа капитальна барилга хэхыемнай түмэр хэрэгсэл олгожо туһалаг лэ.

Зүгөөр хүүгэдэй ондоо коллективүүд 2-дохи интернат һургуулидал хамһабариин ажахытай бэшэ, олзо оруулдаггүй һэн хойноо БАМ-ай барилгашадай туһаламжые дуратайгаар хүлеэжэ абахаар бэлэн байһанаа мэдүүлээ.

Тиимэһээ нарай үхибүүдэй гурбатай болотороо хүмүүжэдэг 2-дохи байшангые (ахамад врачынь Н. Ц. Бадиева) 670-дахи СМП-тэй (начальнигынь В. И. Ураков), хүгжэлтын удаарһан үхибүүдэй һурадаг интернат һургуулиие (директорынь В. Б. Именуров) 694-дэхи СМП-тэй (начальнигынь А. П. Малинников) холбохо гэжэ хэлсэгдээ.

Иигэжэ һунгалтын урдахи тэмсэлдэ хабаадажа ябаха үедөө нигүүлэсхы сэдьхэлэй хэрэг бүтээлсэхэ гээшэ ехэ тэмбэрэлтэй байна.

— Хүдэлмэришэд гээшэмнай хүдэр лэ зон даа. Үншэн үхибүүдтэ туһалха мүнгэн манай жасада байха гэнэл даа,— гэжэ Буряадай АССР-эй арадай артистка Д. Б. Сангажаповагай хэлэхые дуулахадаа, өөрөөшье боди сэдьхэлэй жама ёһоор ябаналши даа гэжэ һанагдаа һэн.

Ц. ДОНДОГОЙ,
арадай кандидадай этигэмжэтэ нюур.

...ИИН 28 — НИГҮҮЛЭСХЫ СЭДЬХЭЛЭЙ ҮДЭР

республикын ямаршье район, нютагһаа хонхбдожо, асуудал табиха, харюу абахада таатай юм. Энэ үдэр инвалидууд, үндэр наһатайшуул хотын ямаршье транспортаар, тэрэ тоодо маршрутна таксигаар, түлөөһэгүйгөөр ябаха эрхэтэй. «Прогресс» кинотеатрта мүнөөдэр эдэнэртэ түлөөһэгүйгөөр фильмүүд харуулагдаха. Республикын интернат-байшангуудта ажаһуугшад олонийтэй, шеф болохо эмхинүүдэй түлөөлэгшэдтэй уулзажа, шухала болоһон асуудалнуудые табиха, туһаламжа эрихэ, харюунуудые дуулаха юм. Энэл үдэр бүхы интернат-байшангуудта артистнууд, соёлой хүдэлмэрилэгшэд, уран һайханай коллективүүд концерт наада харуулха.

Энэ үдэр республикын предприятинууд, эмхинүүд, ажаһуугшад нангин жасада мүнгэ оруулха юм.

ХЭНЭЙНГӨӨ ДУЛААГААР

...Бүхэсоюзэй... республ... коллекти... халуунаар ...улиһан зон... ...лготойгоор ...мүнөө дээ... ...хэриг дам... ...һатын, Хүдэриин совхозуудай олон районуудай финансова таһагуудай, гүйсэдкомуудай коллективүүд салингһаа нэгэ тэды хубииень тус жасада дамжуулаа һэн.

«Барилгашан», «Хуша», «Котельщик», «Эльбрус», «Рассвет» кооперативууд мүн лэ горитой мүнгэ һайхан сэдьхэлһээ үгөө юм.

Иимэрхүү хэмжээ ябуулга урдань үнгэргэгдэдэггүй дээрэһээ район бүхэнэй эдэбхитэд онсо өөрын шэнжэтэй хэмжээнүүдые зохёогоо, үнгэргөө бэлэй. Жэшээнь, мухаршэбэрэйхид «Таабайнар, хабаяа туршагты!» гэһэн спортивна наада бэлдэжэ, хүнгэн машина ба агта хүлэгүүд шүүбэритэй лотерей наадуулжа, 20 мянган түхэригэй оршологдоходонь нангин жасада дамжуулаа. Яруунынхид мүн лэ иимэ хэмжээ ябуулгануудые үнгэргөө. Хяагтынхид лотерей наадажа ороһон мүнгыень энэл жасада оршолоо юм. Үнгэрэгшэ жэлэй декабрь һарада Гүрэнэй спорткомитедэй ба театральна ажал ябуулагшадай холбооной хүдэлмэрилэгшэд концерт, наада харуулжа, эндэ оршологдоһон мүнгые дууһан һайхан хэрэгтэ дамжуулаа. Хяагта хотын 2-дохи дунда һургуулиин үхибүүд ярмаг эмхидхээ. Энэ мэтээр залуу, хүгшэнгүй бултадаа сэбэр сэлмэг сэдьхэлээ бодото хэрэгүүдээр баталаа болоно. Кабанскын районой, Холбоолжоной нүүрһэнэй уурхайн, 4-дэхи СМУ-гай, Сэлэнгын нүүдэл - оньһожоруулагдамал колонныни, прибор бүтээлгын нэгэдэлэй ажалша коллективүүд субботнигуудые үргэн дэлисэтэйгээр эмхидхэжэ, мүнгэ зөөри мүн лэ оршолсо. Наһанайнгаа амаралтада гараһан Илька тосхоной ажаһуугша Мария Васильевна Ипатовада пенсинь угаа хэрэгтэй. Харин тэрэ мүнгэеэ гамнангүй, 25 түхэриг нангин хэрэгтэ дамжуулба.

Энэрхы сэдьхэлэй ба элүүр энхын жасын хүдэлмэрилэгшэд горитой ажал ябуулжа, үндэр наһатайшуулые ба инвалидуудые халуун эдеэ хоолоор хангалгые эмхидхээ юм. Иигэжэ Улаан-Үдын столовонуудта 260-һаа үлүү тоотой зон түлөөһэгүйгөөр эдеэ хоол баридаг болобо. Мүнгөөр ходо таһалдадаг, үгытэй эдэ зондо энэнь ехэ туһа бшуу даа.

Инвалидуудай республиканска бүлгэм эрэмдэг зоной ябадаг автотранспорт (коляска гэхэ мэтэ) заһабарилха тусхай гэргүй дээрэһээ ехэ зободог бэлэй. Эдэнэр «Бурятмелиорация» нэгэдэлтэй хөөрэлдэжэ, Заречный посёлогто баригдажа байгаа баазыень эриһэн юм. Тус нэгэдэл инвалидуудай тала хаража, үшөө хүсэд баригдаагүй баазаяа үгэхэбди гэжэ найдуулаа. Теэд ямар мүнгөөр энэ баазые саашань бариха болоноб? «Бурятмелиорация» нэгэдэлэй начальник Н. Я. Кондаков РСФСР-эй мелиорациин министртэй хөөрэлдэжэ, тэрэнь үшөө нэмэлтэ 200 мянган түхэриг оршолжо, тус баазые дууһан баряад, Буряадай инвалидуудта бэлэглэхэбди гэжэ хэлэбэ. Иигэжэ хооһон үгэ удаан дэлгэжэ байнгүй, яб-саб, бүтэхэ тээшэнь энэ хэрэгые шиидхэһэндэнь бидэнэр «Росмелиорацида» баяр баясхалан хүргэнэбди.

Загарайн оньһожоруулагдамал ойн ажахын, хэлхеэ холбооной эмхиин, Элхиин заводой туһаламжаар Загарайн районд ветерануудай ажаһуудаг байшан мүндэлөө. Гусиноозёрск хотодо мүн лэ иимэ гэр байгуулагдажа, Сэлэнгын нүүдэл оньһожоруулагдамал колонно, Холбоолжоной нүүрһэнэй уурхай, 4-дэхи СМУ мүнгэ зөөреэр, эд бараагаар туһалаа юм.

Энэрхы сэдьхэлэй хэмжээ ябуулгын гол зорилгонь хадаа инвалидуудай, ветерануудай ажаһуудал, байдалдань олонийтын анхарал хандуулха, тэдэниие сэдьхэлэйнгээ дулаагаар жэгнэхэ гээшэ болоно. Инвалидуудай ажабайдалые һонирхолтой болгохо талаар яһала юумэн хэгдээ. Жэшээнь, Кабанскда инвалидуудай зураһан зурагуудай выставкэ үнгэргэгдэбэ. Улаан-Үдын, Загарайн пенсионернүүд концерт наада бэлдэжэ, интернат-байшангуудаар харуулна.

Гэбэшье, инвалидуудай, үндэр наһатайшуулай бүхы шухала асуудалнууд шиидхэгдээ гэхын аргагүй. Республикын Элүүрые хангалгын министерство үндэр наһатайшуулда багаар анхарал хандуулна. Мүнөө дээрээ эдэнэр үбгэдэй бэеые үзэхэ гансал кабинет нээгээд байна. Ажаһуугшадай эрилтэ хангадаг ба нютагай промышленностиин республиканска министерствэнүүд инвалидуудые ажалда хабаадуулха талаар юушье хээгүй. Үнэгүй, пенсионернүүдэй мүнгэндэ таарамаар эд бараан магазинда үгы.

Һэшхэлээ һэргээжэ, ядаһан, тулиһан зондо туһалха гээшэ бүгэдын хэрэг болоно.

Н. ЖИТИХИН.

ТОО, БАРИМТАНУУД

Республика дотор мүнөө дээрээ 200 мянган хүн пенси, тэдхэмжэ абана. Тэдэнэй тоодо 19.998 инвалидууд (2.949-ниинь Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай инвалидууд, 3.055-ниинь бага наһанһаа үбшэн үлбэр), дайнда нүхэреэ гээһэн 1.123 бэлбэһэн эхэнэр пенси абана.

Республикын ажаһуугшадай дүрбэнэйнь нэгэ хубиие пенсионернүүд ба инвалидууд бүридүүлнэ.

Жэл бүри республика доторнай 20 мянган шэнэ пенси, тэдхэмжэнүүд бии болоно. 135 мянган хүнэй пенси ехэ болгогдбо.

Интернат-байшангууд үргэдхэгдэжэ, 180 шэнэ һуури байгуулагдаа.

Республика дотор 2.300 ори ганса үндэр наһатайшуул бии. 1.530-дань хүнэй туһаламжа хэрэгтэй. Тэдэниие ажаллаха зорилготойгоор социальна туһаламжын 17 отделени байгуулагданхай.

БАЯН-ТУГАСАЙ БООРИДО БАЯР ЗУГАА ДЭЛ

БУРЯАД ОРОНОЙ хүдөө нютагуудай ажалшадай ажал хэрэгүүдэй, спортын үрэ дүнгүүдые улам арьбадхаһан республикын хүдөөгэй үбэлэй спортын нааданууд дүрбэн үдэрэй туршада Ивалгын райондо үнгэргэгдэбэ. Эдэ наадануудай эршэ дэлисэ үдэрһөө үдэртэ улам эршэдэжэ, елүүр, биатлоной сагаалса, санын зургэ болон шатарай хюлгэ дээрэхи мүрысөө улам һонирхолтой, шанга болгожо, спортдо дуратайшуулые баясуулһан байха юм.

Түрүүшын хэдэн үдэрэй мүрысөөн тухай урдахи репортажнууд соогоо хөөрөө һэмди. Тиин мүнөө түгэсхэлэй уулзалганууд тухай уншагшадтаа дуулгахамнай.

КОНЬКИ. Гурбадахи үдэр конькишад 3Х400 метртэ эстафетэ дамжуулгатай урилдаанда хабаадаба. Команда бүхэнэй бүридэлдэ нэгэ эхэнэр, хоёр эрэшүүл оруулагдаа.

Прибайкалиин районой суглуулагдамал команда илалта туйлаха аабза гэжэ спортдо дуратайшуул эртээнһээ багсаамжалаа һэн. Ушарынь юуб гэхэдэ, хубиин түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ энэ командын эрэшүүл шалгаржа, түрүү һууринуудые эзэлһэн байгаа бшуу. Ушар иимэһээ иигэжэ бодомжолхонь буруу бэшэ һэн. Гэбэшье эртээнһээ хэгдэһэн багсаамжалганууд ходоодоо буруу һүрэхэдөө ядадаггүй гээшэ. Елүүр дээрэ гаража урилдаһан Кабанскын районой түлөөлэгшэд (Ольга Жарковская, Юрий Лемешев, Борис Намсараев) 2 минута 24,6 секунда саг харуулжа, дээгүүр һуури эзэлхые зэһэнхэй байһанаа харуулба.

Уданшьегүй старт абаһан Загарайн районой суглуулагдамал командын гэшүүн, спортын мастер Татьяна Кабанова, харбаһан годли мэтээр, елүүр дээгүүр шуумайжа, фиништэ хүрэжэ ерээд, эстафетэ дамжуулхадаа, илалта туйлаха һайн үндэһэ һуури табяа һэн. Саашадаа Алексей Зайцев, Павел Колчин гэгшэд урда тээнь урилдаһан командануудай үрэ дүнгүүдые нилээд үлүүлэн, 2 минута 13,4 секунда саг харуулһан байгаа.

Теэд саашадаа нэгэшье команда эдэнэй үрэ дүнгые һайжаруулжа шадабагүй. Түнхэнэй районой конькишад (Л. Долнитова, С.-Ж. Соктоев, В. Шаппанов) 2 минута 28,2 секунда саг харуулжа, гурбадахи һуури эзэлээд, бронзо медальнуудаар шагнагдаба.

Ниитэ командна дүнгүүдые гаргахада, Прибайкалиин районой конькишад хүдөөгэй үбэлэй спортын наадануудай чемпионууд болоо. Загарайн районой спортсменүүд — хоёрдохи, Кабанскын районой түлөөлэгшэд гурбадахи шатын дипломуудаар шагнагдаһан байха юм. Мухар-Шэбэрэй, Түнхэнэй болон Ивалгын районуудай командануд эрхим зургаанай тоодо оробо.

Мүрысөөнэй ахамад судья — ВСТИ-гэй ахалагша багша, РСФСР-эй габьята тренер Нина Алексеевна Боброва һурагшатаяа — СССР-эй арадуудай табадахи Спартакиадын чемпион, дүтын зайда урилдалгаар 1983 ондо Хельсинкидэ болоһон дэлхэйн чемпионадта мүнгэн медаляар шагнагдаһан, энэ жэлдэ Алма-Ата шадархи Медео гэжэ елүүр дээрэ СССР-эй болон ГДР-эй суглуулагдамал командануудай хоорондо үнгэргэгдэһэн нүхэд ёһоной уулзалгада дэлхэйн дүрбэн рекорд тогтооһон уласхоорондын классай спортын мастер Павел Пеговтэй хамта үбэлэй наадануудта шалгарагшадта чемпионой лентэнүүдые зүүлгэһэн, дипломуудаар, медальнуудаар, үнэтэ бэлэгүүдээр шагнаһан байгаа.

— Хүдөөгэй спортсменүүдэй үрэ дүнгүүд үшөөл хангалтагүйшэг байна. Үндэр дүнгүүдые туйлаха гэбэл, улам эршэмтэйгээр хүдэлхэ, һорилго бэлэдхэлээ эрдэм ухаанай үндэһэ һуури дээрэ табиха шухала, — гэжэ мүнөө Москвада профсоюзуудай спортын бүлгэмэй хүүгэдэй спортын һургуулида тренерээр хүдэлдэг П. Пегов хөөрэнэ.

САНА. Спортын энэ зүйл «сагаан нааданuудай» программын гол зүйл болодог юм. Эгээл тиимэһээ команда бүхэн санын урилдаанда түлөөлэгшэдөө заабол табиһан байгаа бшуу.

Красноярово тосхондохи санын баазэ Хамар дабаанай хүтэл шэлэнүүдэй ташалангуудта ехэл таарамжатай зохидоор түхеэрэгдэнхэй. Санын зургэ тон һайн байхаһаа гадна, орёо хүшэр үгсүүрнүүдтэй, уруудам газарнуудтай байба гэжэ мэргэжэлтэд, санашад сэгнэбэ.

Һүүлшын үдэр эстафетэ дамжуулгатай урилдаанууд үнгэргэгдөө: эрэшүүл—4Х5 километртэ, эхэнэрнүүд —4Х3 километртэ. Энэ үдэр Загарайн районой суглуулагдамал командын гэшүүдэй үдэр болоо гэбэл, алдуутай бэшэ. Тус районой эрэшүүлэй болон эхэнэрнүүдэй командануд илалта туйлаба. Кабанскын районой эхэнэрнүүд болон эрэшүүл мүнгэн медальнуудаар шагнагдаа. Эрэшүүлэй дундаһаа Баргажанай, эхэнэрнүүд сооһоо Түнхэнэй командануд гурбадахи һууринуудта гараһан байна.

Ниитэ командын дүнгүүдые согсолходоо, Загарайн районой санашад онсо шалгаржа, хүндэлэлэй табсангай дээдэ шатада гараба. Кабанскын болон Баргажанай районуудай түлөөлэгшэд удаадахи шатын дипломуудаар шагнагдаһан байха юм.

Энэ жэлэй нааданда Хандагатайн модоной комбинадай спортын комплексые даагша, спортын мастер Андрей Грабовский гурбан алтан медаляар шагнагдаа. Тиигэжэ тэрэ хүдөөгэй бүхы наадануудта хабаадахадаа, 7 алтан, 3 мүнгэн медальда хүртэбэ бшуу. Энэнь тэрэнэй толотомо амжалта гээшэ.

Тиихэдэ эдир хүбүүд, басагадай шэнэ нэрэнүүд элирүүлэгдээ. Эдэмнай хэд бэ гэхэдэ, хоёр дахин чемпионко М. Худякова, Е. Атясова, Ю. Киселева, Н. Попова, И. Бекетов, Е. Якимов, Е. Белоусов гэгшэд болоно. Саашадаа зүб мүрөөр һорилго бэлэдхэл хэбэл, тэдэ ехэ ерээдүйтэй байна.

БИАТЛОН. 4Х7,5 километртэ эстафетэ дамжуулгатай урилдаан боложо, сугларагшадые ехэтэ һонирхуулба. С. Астраханцев, М. Пурбуев, В. Лаптев, Л. Брянский гэгшэдһээ бүридүүлэгдэһэн Ивалгын районой суглуулагдамал команда хурдан солбон, хёрхо мэргэн байжа, 2 час 25 минута 20 секунда сагтайгаар чемпионууд болоо. А. Емельянов, А. Белоусов, Ф. Ануфриев, С. Сапунов гэгшэдһээ бүридэһэн Кабанскын районой команда 3 минута 40 секундаар гартажа, хоёрдохи һуури эзэлбэ. Баргажанай районой түлөөлэгшэд (А. Яковлев, А. Узиков, С. Любовников, Д. Бадмаев) бронзо медальнуудаар шагнагдаа.

Һүүлшын үдэр биатлонистнууд хоёр дахин буудалгатай 10 километртэ урилдаба. Баргажанай районой хэлхээ холбооной техническэ 3-дахи узелай жолоошон Александр Яковлев 31 минута 25 секунда саг харуулжа, хоёрдохёо алтан медаляар шагнагдаһан байха юм. Кабанскын районһоо Аркадий Белоусов, Андрей Емельянов удаадахи һууринуудта гараба.

Спортын энэ зүйлөөр ниитэ командын дүнгүүдые гаргахада, Кабанскын районой биатлонистнууд илажа, дамжуулгын кубогта хүртэбэ. Баргажанай, Ивалгын районой түлөөлэгшэд удаадахи шатын дипломуудаар шагнагдаа.

— Хүдөөгэй биатлонистнуудай туйлаһан үрэ дүнгүүд яһала үндэр ехэ байна. Һорилго, бэлэдхэл һайнаар хэбэл, тэдэ бүри ехэ амжалта туйлаха аргатай. Зүгөөр ондоо юумэн тухай хэлэхые хүсэнэб. Юуб гэхэдэ, хүдөөгэй спортын нааданай зээд санын зургэ харгы, биатлоной сагаалса болон бусад түхеэрэлгэ хэрэгсэлнүүдые түгэс һайнаар бэлдэһэн байна, — гэжэ биатлоноор ахамад судья — ДОСААФ-ай обкомой спортивно-мэргэн буудалгын клубай түрүүлэгшэ, спортын мастер Е. К. Терентьев мүрысөөнэй дүнгүүдые согсолходоо тэмдэглэбэ.

ШАТАР. Кустовой мүрысөөнүүдтэ шалгараһан найман районой командануд түгэсхэлэй нааданда хабаадаба. Эндэ анамана тэмсэл болжо, Сэлэнгын ба Загарайн районуудай командануд тус тустаа 18 очкотой болоһон байгаа. Гэбэшье Сэлэнгын районойхид Загарайн шатаршадые 2,5:1,5 тоотойгоор шүүһэн байжа, түрүү һуурида гараа. Кабанскын районой команда гурбадахи һуури эзэлбэ — 16 очкотой. Түнхэнэй, Ивалгын болон Хэжэнгын районуудай шатаршад эрхим зургаанай тоодо оробо.

Ивалгын совхоз-техникумэй һурагша, 1-дэхи разрядтай Чингис Бальжиев түрүүшын хюлгэ дээрэ 6 очко абажа, илалта туйлаһан байха юм. Сэлэнгын районһоо ерэһэн Илья Елсуков тэрээнһээ хахад очкогоор гартаба. Зэдын районой түлөөлэгшэ Михаил Пашинский 4,5 очкотойгоор гурбадахи шанда хүртөө.

Хоёрдохи хюлгэ дээрэ Кабанскын районой шатаршан Сергей Тыхешкин онсо шалгарба. Тэрэ зургаан очко абаа. А. Рушаков (Сэлэнгэ), Б. Цыдыпов) (Ивалга) шангуудаар тэмдэглэгдээ.

Гурбадахи хюлгэ дээрэ наадаһан эхэнэрнүүдэй дундаһаа Хэжэнгын районой суглуулагдамал командын гэшүүн — спортын ветеран, үнинэй багша Дулма Ванчикова залиршагүй сог залитайгаар наадажа, мүн лэ 6 очкотойгоор илажа гараба. Загарайһаа ерэһэн В. Бокатова хахад очкогоор гартажа, мүнгэн медаляар шагнагдаа. Түнхэнэй шатаршан Л. Будаева гурбадахи һуури эзэлбэ.

Энэ жэлдэ дүрбэдэхи хюлгэ дээрэ даамшад наадаа. Эндэ Загарайһаа ерэһэн спортын мастерта кандидат Екатерина Баинова онсо шалгарба. В. Раднаев (Түнхэн), И. Мындускин (Кабанск) удаадахи һууринуудта гараһан байха юм.

— Шатар болон даамаар мүрысөөн Оронгын дунда һургуулиин байшан соо үнгэргэгдэжэ, тосхоной хүн зоной анхарал ехээр татаба. Энэнь хүдөөгэй районуудай ажалшадай дунда энэ эртэ урдын наадые улам хүгжөөхэ талаар ехэ нүлөө үзүүлхэ байна. Гэхэтэй хамта шатаршадай дунда даамшадые оруулжа худхаһанай хэрэггүй ха, — гэжэ мүрысөөнэй ахамад судья — Улаан-Үдын хүүгэдэй спортын 8-дахи һургуулиин директор Алексей Дашиевич Шагжиев хөөрэнэ.

ХОККЕЙ. Районой түб һуурин — Ивалга тосхоной шэнээр түхеэрэгдэһэн стадион дээрэ ёһотойл һайндэрэй найр зугаа дэлгэрээ. Энээндэ эртэ үглөөнһөө эхилһэн конькишадай урилдаан, удаань хоккеистнүүдэй наадан, стадионой урда талада эмхидхэгдэһэн ярмаг болон бусад эндэ ерэгшэдэй анхарал татаха ёһоороо татаа бшуу. Илангаяа Загарайн, Кабанскын районуудай суглуулагдамал командануудай дунда үнгэргэгдэһэн наадан олоной дунда һонирхолтой байгаа. Юуб гэхэдэ, эдэ командануудай хоорондо ехэ наадануудай үедэ ёһотойл шанга тулалдаатай уулзалгын болодогынь үнинэй мэдээжэ. Түгэсхэлэй нааданай урда үдэрынь Загарайн командын гэшүүд Хориһоо ерэһэн үетэндөө 2:3 гэһэн тоотойгоор шүүгдэһэн, харин Кабанскын районой спортсменүүд Түнхэнэй хоккеистнүүдые 8:4 гэһэн тоотойгоор диилэжэ гараһан байгаа.

— Танай команда хэр гэлдэхэнь бэ. Урда жэлнүүдэйнгээ амжалта дабтажа шадаха ха гү?

— Хэр гэлдэхэ гээшэб? Саяан уулын хормойһоо ерэһэн хоккеистнүүдтэй наадажа байхыень харахада, манай команда тиимэшье бэлээр шүүгдэхээр бэшэ байба. Командын гэшүүд Михаил Бадеев, Анатолий Брельгин гэгшэд тус тустаа хоёр хоёр бүмбэгэ сохижо, командаяа урагшань татаһан, бидэнэрээ баясуулһан байха юм, — гэжэ Кабанскын районой физкультура болон спортын комитедэй түрүүлэгшэ Н. И. Гуров уулзалгын үедэ хөөрөө бэлэй...

Түгэсхэлэй наадан одоошье эхилжэ, хоккей наадаар һонирхогшод стадионой хоёр трибунада сугларба. Командын гэшүүдэй эмаршалалсаһанай һүүлээр шанга тулалдаатай наадан эхилжэ, районуудай команда бүхэнэй дунда хүлгөөтэй болоно. Нааданай эхилһээр 16-дахи минутын ябажа байхада, Загарайн районой командын гэшүүн, Шэнэ-Бэрээнэй дунда һургуулиин 10-дахи классай һурагша Олег Тарабукин нүгөөдүүлэйнгээ гаргаһан алдууе зүбөөр хэрэглэн тоо нээжэрхибэ. Энээнэй удаа хоёр командын гэшүүд тэнсүү добтолго хэлсэжэ, тоо нээжэ ядана. Иигэжэ добтолго, хамгаалга хэлсэжэ ябаад наадаһан эдэнэрэй дундаһаа Кабанскын районой командын добтологшо, стадионой директор Арсентий Брельгин хариюгай бүмбэгэ оруулжа, уулзалгаяа 1:1 гэһэн тоотой болгобо.

Нааданай хоёрдохи хахадта Кабанскын хоккеистнүүд одоошье үнэн бэеэ бэелжэ оробол даа. Тиин 52-дохи минутын ябажа байхэ үеэр целлюлозо-картоной комбинадай гагнууршан Андрей Кушекбаев, энээнэй һүүлээр хэдэн минутын үнгэрөөд байхада, нүгөөдэ добтологшонь — Байгалай ОПХ-гай агроном Евгений Матвеев удаа дараалан хоёр бүмбэгэ сохижо, уулзалгын тоое 4:1 болгожо үрдинэ. Харин Загарайн командын гэшүүд хариюгай бүмбэгэ сохижо оруулха болоходоо, хамгаалагшадые дабангүй, гэдэргээл сухариха баатай болоно. Наадан эхилһээр 70-дахи минутаяа дабажа эхилбэ. Талмайн баруун захаар гараһан Загарайн командын добтологшод Тарабукин Рахлецов гэгшэд бүмбэгээ гоё һайханаар дамжуулалсажа ябаад, кабанскынхидай ворота руу нэгэ бүмбэгэ оруулаа. Энээнэйнгээ һүүлээр Загарайн хоккеистнүүдэй добтолго һуларжа, нүгөөдүүлдээ яаха аргагүй шүүгдэжэ эхилһэниинь ойлгосотой байба. Уулзалгын дүүрэхын урдахана Кабанскын районой командын гэшүүн Кушекбаев һүүлшын бүмбэгэ оруулжа, уулзалгаяа 5:2 гэһэн тоотойгоор шүүжэ, ехэ нааданай чемпионой нэрэ зэргэдэ дүрбэдэхиеэ хүртэһэндөө аргагүй баяртайнууд. бэе бэеэ амаршалалдаа бэлэй. Гурбадахи, дүрбэдэхи, табадахи, зургаадахи һууринуудые Түнхэнэй, Хориин, Захааминай, Ивалгын районуудай командануд эзэлбэ. Эндэ түрүүшын хоёр команда уулзалгаяа 2:2 гэһэн тоотойгоор түгэсхэһэн юм. Харин өөһэд өөһэдынгөө ворота руу ялын бүмбэгэ сохилсоходоо, Түнхэнэй хоккеистнүүд мэргэн байжа, уулзалгаяа 4:3 гэһэн тоотойгоор илажа, шангай һуури эзэлбэ ха юм.

ГТО-гой үбэлэй спортын олон зүйлнүүдээр үнгэргэгдэһэн мүрысөөн мүн лэ хүн зоной анхарал татаба. Бусадһаа түрүүлэн басагад, хүбүүд санаар урилдажа, сагаалса мэргэлжэ, ехэ наадаяа эхилээ. Эндэ басагадай, хүбүүдэй дундаһаа Хойто-Байгалай районой Людмила Репкова, Дмитрий Ней гэгшэд тус тустаа 93—93 очко абажа, түрүү һуури эзэлһэн байгаа. Эрхимлэгшэдһээ 4—8 очкогоор гээгдэһэн Загарайн, Захааминай, Кабанскын, Мухар-Шэбэрэй районуудай командануд хоёрдохи, гурбадахи һууринуудые эзэлээ юм. Харин эрэшүүл, эхэнэрнүүд сооһоо Хяагтын, Загарайн районуудай түлөөлэгшэд Валерий Гармашов Валентина Миронова хоёр тус тустаа 130 болон 97 очконуудые абажа, командануудаа түрүү һуурида гаргажа шадаба. Бусад командануудай дундаһаа Хойто-Байгалай, Ивалгын, Бэшүүрэй, Кабанскын районуудай командын гэшүүд эрхимлэгшэдһээ хэдэн очкогоор гээгдэжэ, удаадахи һууринуудые эзэлһэн байна.

НААДАНАЙ удаадахи программада тусхай болон юрын санаар урилдалга оруулагдаһан байгаа. Түрүүлэн эдэнэр хадаһаа һолжорходоо, зургэ дээгүүр табигдаһан 14 ворота дайрангүй гаталха ёһотой байһан. Тиимэһээ эндэ хурдаар һолжорхоһоо гадна, дүршэл, шадабариин хэрэгтэй байһаниинь ойлгосотой. Эрэшүүлэй дунда үнгэргэгдэһэн урилдаанда Загарайн, Хойто-Байгалай, Хурамхаанай районуудай түлөөлэгшэд П. Матушкин, В. Карлов, П. Распутин С. Власов гэгшэд 300 метрэй зайе 34—38 секунда соо гаталжа, хойно хойноһоо һубарилдан, түрүүшын дүрбэн һуури эзэлнэ.

Эхэнэрнүүд сооһоо Хойто-Байгалай, Загарайн, Кабанскын, Тарбагатайн районуудай түлөөлэгшэд С. Михайлова, Р. Сильченко, Н. Астрашова, Г. Орлова, А. Медведева гэгшэд бусадһаа түргэн солбоноор зайгаа гаталжа, командануудтаа шухала очконуудые бэлэглэнэ.

Юрын санаар урилдагшадай дундаһаа Хориин, Яруунын, Хяагтын, районуудай Раднаев, Гармаев, Буланов, Куликов гэгшэд энэ зайе дүшөөд секунда соо гаталжа, түрүүшүүлэй тоодо орожо шадаба. Эхэнэрнүүд сооһоо Хяагтын, Прибайкалиин, Түнхэнэй районуудай түлөөлэгшэд Шишунова, Гамиузова, Машаева, Серебренникова гэгшэд түрүүлжэ ерээ.

ДҮРБЭН ҮДЭР соо үргэлжэлһэн шанга тэмсэл бууража, республикын хүдөөгэй үбэлэй спортын дүрбэдэхи нааданuudай дүнгүүдые согсолходо, Загарайн районой суглуулагдамал команда (түрүүлэгшэнь Ю. И. Воеводин) жэгдэ һайнаар мүрысэжэ, промышленна хүдөөгэй районуудай дундаһаа илажа гараба. Тус районой спортын комитет Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дамжуулгын хрустальна кубогаар, республикын Агропромсоюзай «Москвич» түхэлэй хүнгэн автомобиляар шагнагдаа.

Кабанскын районой команда хоёрдохи һуури эзэлжэ, реcспорткомитедэй Хүндэлэлэй грамотоор, 2,5 мянган түхэригтэй спортивна хэрэгсэлнүүдээр шагнагдаба.

Хүдөө ажахын шэглэлтэй районууд сооһоо Ивалгын суглуулагдамал команда шалгаржа, Министрнүүдэй Соведэй дамжуулгын хрустальна кубогаар, Агропромсоюзай «Кубань» түхэлэй автобусоор шагнагдажа, сугларагшадай зүгһөө альга ташалгаар угтагдаба.

Физкультура ба спортын хү-

ХҮШӨӨ БОДХООГДОХО

Новоселенгинск тосхоной дайнай ба ажалай ветеранууд һаяхана болоһон суглаан дээрээ Эсэгэ Ороноо хамгаалгын Агуу Ехэ дайнда баатар үхэлөөр унаһан нютагайнгаа хүбүүдэй дурасхаалда хүшөө бодхоохо гэһэн шиидхэбэри абаба. Энэ хүшөө бодхоохо, бэрюулха хэмжээ ябуулгада эдэнэр мүнгэ дамжуулжа эхилбэ. Жэшээнь, ажалай ветеран А. С. Байдаева, нютагай мэдээжэ хонишон Р. С. Раднажапов гэгшэд табитабин түхэриг мүнгэ дамжуулба. Тиихэдэ ажалай ветеранууд Л. Чойзонов, П. Куликов, И. Ядрихинский, С. Ежов, Ц. Шойнёнова, М. Жертонова, Ж. Тубанов, А. Чукреев гэгшэд тус тустаа 30—30 түхэриг мүнгэ оруулаад байна. Гадна түрэл нютагайнгаа шэнжэ шарайе болбосон түхэлтэй болгохын тула ветеран бүхэн хоёр-хоёр модо тарижа, харууһалжа байха гэһэн уялга абаһан байна.

Новоселенгинскын нютагай Соведэй гүйсэдком, «Бестужевский» совхозой дирекци, нютагай дунда һургуулиин багшанар ветерануудай эдэбхи үүсхэлые дэмжэбэ.

Дайнай ба ажалай ветерануудай соведэй түрүүлэгшэ Ц. Ц. Раднаевай хүтэлбэри доро эдэбхитэй бүлэг эмхидхэгдэнхэй. Тус бүлэг нютагайнгаа хүбүүдэй хаана дайлалдаһан, хаана наһа бараһан тухай тодоруулха хүсэлэнтэй.

Р. БАЛДАНОВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ
Мүнөөдэрэй номерто

КПСС-эй ЦК-да ороһон, олониитэдэ мэдээсэл тараадаг хэрэгсэлнүүдтэ хэлэгдэһэн дурадхалнуудые согсолходоо, партийна байгуулалтын ба кадрова политикын асуудалнуудай талаар КПСС-эй ЦК-гай комисси «КПСС-эй XXVIII съездэ делегадуудые һунгалтын гуримай» проект бэлдэбэ. Саашадаа хэгдэһэн ажаглалтануудые ,оруулагдаһан дурадхалнуудые хараада абажа, тус проект КПСС-эй ЦК-гай болохоёо байһан Пленумэй үзэмжэдэ табигдаха байна.

КПСС-эй XXVIII съездэ делегадуудые һунгалгын гуримай проект газетын мүнөөдэрэй номерой нэгэдэхи хуудаһанай нээлтэ дээрэ ниитэлэгдэбэ.

КПСС-эй обкомой бюрогой заседани һаяхан боложо, партиин XXVIII съездын үзэмжэдэ табигдаха КПСС-эй ЦК-гай «Энэрхы ёһото, демократическа социализм тээшэ» гэһэн Платформые партийна организацинуудта зүбшэн хэлсэжэ байһан тухай асуудал хараба.

Журналист Гомбоевой «Һарын туршада бодомжолхо...» гэжэ гаршагтай статья номерой хоёрдохи хуудаһанда ниитэлэгдэбэ. Республикын зарим партийна организацинуудта мүнөө үедэ боложо байгаа үйлэ хэрэгүүд тухай коммунистын бодото һанамжанууд тухай энэ статья соо хэлэгдэнэ.

Газетэ номерһоо номерто РСФСР-эй, Буряадай АССР-эй болон нютагай Соведүүдэй арадай депутадта кандидадуудай ажал хэрэгүүд тухай хөөрэһэн зураглалнуудай суглуулбари олоной һонорто ниитэлээ.

Сэнхир экран

СРЕДА, 28

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30 — «120 минута». 9.30 — «Амар сайн, хүгжэм!». 10.15 — «Солнечный ветер» — 6 серитэй уран һайханай фильм. 5-дахи бүлэг. «Юбилей Нади и Мити». 11.30 — Шатанууд. 12.30 — Арадай уран бэлигэй телепрограммануудай «Һолонго» гэһэн уласхоорондын VIIIфестиваль (Сири). 12.50 — «Лопасня станцида ерэгты». 13.30 — Время. 17.30 — «Сельский учитель» — баримтата фильм. 18.25 — Хүүгэдтэ зорюулагдаһан дамжуулга. 19.25 — Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд. 19.30 — Время. 20.00 — «Под ступеньками» — уран һайханай фильм. 21.10 — РСФСР-эй арадай артистка Э. Пьехын зохёохы ажал ябуулга тухай фильм-концерт. 22.00 — Время. 22.30 — Шухала асуудалаар хөөрэлдөөн. 22.40 — «Солнечный ветер» — 6 серитэй уран һайханай фильм. 6-дахи бүлэг. «Защита». 23.50 — Новолипецкэ металлургнуудай хоор дуулаха. 00.20 — Совет-Бельгиин компани тухай телеочерк. Политическэ шэнжэлэгшэ В. Цветов дамжуулгые хүтэлхэ.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — Объективтэ — ан амитад. 9.35, 10.35 — Информатикын ба тоолон тодорхойлхо техникын үндэһэ һуури. 10.05, 11.05—Немец хэлэн. 11.35, 12.35 — Хүгжэм. 5-дахи класс. 12.05 — Эрдэм дэлгэрүүлгын фильмүүд. 13.05—«Совесть» — 5 серитэй уран һайханай фильм. 3-дахи сери. 14.30 —Иван Петровой ажабайдал ба рольнууд. 15.40 — «Хүхюун стартнууд». УЛААН-ҮДЭ. 17.30 —«Хүгжэмтэ уулзалганууд». 18.30 — Байгал. 18.55 — «Минии хараа шугам». РСФСР-эй арадай депутадта кандидат, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ С. Н. Булдаев. 19.25 — «Физкульт — Ура!» Буряадай АССР-эй арадай депутадта кандидадууд В. И. Масолов, В. А. Борисов, С. В. Калмыков дамжуулгада хабаадаха. 20.05 — Киноочерк. 20.15 — Буряадай АССР-эй арадай депутадта кандидадууд К. М. Варфоломеев, К. П. Альцман. В. Р. Булдаев гэгшэд дамжуулгада хабаадаха. МОСКВА. 21.00 — «Амгалан нойрсогты, багашуул!». 21.15 — СССР-эй Верховно Соведэй сесси дээрэ,

Редактор
Р. Б. ГАРМАЕВ.

Кино, те

Театр оперы и балета

Праздник Белого месяца (театрализованное представление) — в 18.

Бурятский театр драмы имени Х. Намсараева

Сагаан һарын найр (Праздник Белого месяца)— в 18.

«Дружба»

Дикая собака Динго — в 9-40, Влюбленный мужчина—в 11-50, 16-30, 18-30, Зита и Гита (2 серии)— в 14. Встреча с кандидатами в народные депутаты худ. ф. «Дом на Кэрролл-Срит — тв 20-40.

50-дахи онуудта КПСС-эй обком
хүдэлһэн
КЛИМОВ
Григорий Игн
наһа бараба гэжэ КПСС-эй обком
тайгаар мэдээсээд, тэрэнэй түрэл
эгы шаналалаа мэдүүлнэ.

НАШ АДРЕС: 670000, УЛАН-УДЭ ул. Каландаришвили, 23.

Телефоны редакции: редактор—2-50-96, приемная —2-54-54, зам. редактора —2-68-08, зам. редактора —2-62-62, отв. секретарь —2-59-52, секретариат —2-66-76; отделы: партийной жизни и пропаганды —2-60-91, 2-56-23; промышленности и строительства—2-61-35, агропромышленный—2-64-36, 2-63-86; советского строительства и быта—2-69-58; культуры и школ—2-60-21, 2-57-63; информации —2-34-05; переводов —2-54-93; писем и селькоров — 2-67-81; корректорская —2-33-61; выпускающке —2-35-95; собственные корреспонденты: п. Баргузин —91-1-44, г. Северобайкальск — 35-73, п. Хоринск —55-6-99, г. Закаменск —31-61, п. Кырен —91-9-79 п. Агинское—3-40-69. Директор издательства—2-37-32, бухгалтерия —2-33-77, вахта —2-56-62.

Газета выходит 300 раз в год. Объем 2 п. л. Индекс подписки газеты 50901.

Газета отпечатана
канской типограф
издата Бурятской
ректор 2-40-45
Н-04362. Зак. №